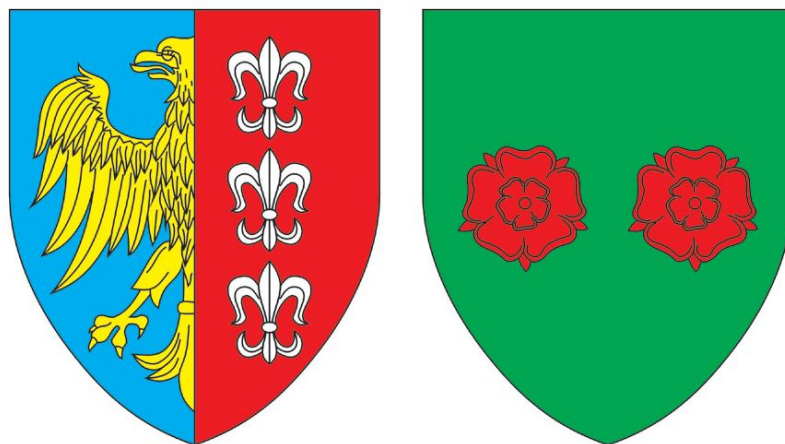

**Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLI/970/2014
Rady Miejskiej w Bielsku-Białej
z dnia 29 kwietnia 2014 roku**

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
W BIELSKU-BIAŁEJ
NA LATA 2014-2020**

BIELSKO-BIAŁA 2014

- I.** Podstawa prawna Programu
- II.** Założenia ogólne Programu. Przemoc w rodzinie jako zjawisko wieloaspektowe i interdyscyplinarne
- III.** Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Bielska-Białej w odniesieniu do rozmiaru tego zjawiska w Polsce oraz podsumowanie realizacji „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej na lata 2010-2013”
- IV.** Analiza SWOT Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej na lata 2014-2020
- V.** Rekomendacje, założenia, cele i zadania Programu
- VI.** Adresaci Programu
- VII.** System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej. Realizatorzy i Partnerzy Programu
- VIII.** Zasady finansowania Programu
- IX.** Monitorowanie i ewaluacja Programu
- X.** Harmonogram realizacji Programu

I. Podstawa prawna Programu

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych prowadzących do rozwoju patologii społecznych.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18 i 71 wskazała, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Państwo ma obowiązek uwzględnić dobro rodziny w swej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Stąd zadaniem Państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami, w tym przed przemocą ze strony osób najbliższych. Zgodnie z art. 72 Konstytucji Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, w szczególności ochronę dziecka przed przemocą.

Do podstaw prawnych niniejszego Programu należą:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r., poz. 182 – t.j. z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2012r., poz. 1356 – t.j. z późn. zm.).

Program jest zgodny z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ustanowionym 25 września 2006r. Uchwałą Rady Ministrów Nr 162/2006, którego realizację przewidziano na lata 2006-2016,
- Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020 (priorytet: Integracja społeczna, bezpieczeństwo, zdrowie, zakładający prowadzenie działań mających na celu dążenie do powszechnego i łatwego dostępu mieszkańców do systemu pomocy społecznej, zapewnienie bezpieczeństwa zarówno socjalnego, jak i publicznego, przeciwdziałanie dezorganizacji i patologii społecznej oraz wspieranie grup zagrożonych marginalizacją lub patologią społeczną, tak by ograniczyć te zjawiska),
- Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020, której misją i głównym celem jest poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego. Do przeciwdziałania przemocy w rodzinie odnosi się cel strategiczny nr 7 pn.: „Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego”, kierunek działań 7.3: „Ochrona rodzin i innych grup społecznych przed zjawiskami dezorganizacji i patologii społecznej” oraz cel strategiczny nr 6: „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”,
- Strategią Rozwoju Bielska-Białej do 2020 roku (cel strategiczny CB3: „Bielsko-Biała - Miastem rozwiniętych usług publicznych dla osób wymagających opieki z tytułu niepełnosprawności, wieku, marginalizacji i wykluczenia”),
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Bielska-Białej na lata 2014-2020 (cel strategiczny nr 8 pn. Przeciwdziałanie ubóstwu i zjawiskom wykluczenia społecznego oraz wzrost spójności społecznej; kierunek działań strategicznych nr 7 pn. Profilaktyka i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie).

II. Założenia ogólne Programu. Przemoc w rodzinie jako zjawisko wieloaspektowe i interdyscyplinarne.

Przemoc w rodzinie nie jest zjawiskiem nowym. Choć istnieje tak długo jak sama rodzina, w Polsce stała się problemem społecznym, o którym zaczęto mówić publicznie dopiero w latach 90. XX wieku. W poszukiwanie skutecznych form przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ochronę i pomaganie ofiarom oraz pracę z jej sprawcami, która wpływa także na bezpieczeństwo ofiar przemocy domowej, angażuje się wielu profesjonalistów i wolontariuszy, organizacji pozarządowych oraz organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego. Zajmowanie się przemocą w rodzinie wymaga wnikliwego zrozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, a także szczególnej troski i rozwagi w trakcie procesu interwencji i pomocy.

Próbie stworzenia precyzyjnego określenia zjawiska przemocy w rodzinie można znaleźć w definicji przyjętej w 1986r. przez Radę Europy, w której przemocą domową określono każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności

innego członka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego (jej) osobowości.¹ Ogólną definicję przemocy znaleźć można także u A.Lipowskiej-Teutsch, która stanowi, że pojęcie przemocy w rodzinie obejmuje wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić.²

Pierwszą definicją przemocy w rodzinie w przepisach polskiego prawa powszechnie obowiązującego, jest definicja zawarta w art. 2 pkt 2 powołanej wyżej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którą przemoc w rodzinie stanowi jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Członkiem rodziny według art. 2 pkt 1 powołanej wyżej ustawy jest osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), tj. małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu, a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca.

Opracowując definicję pojęcia „przemoc w rodzinie”, projektodawcy wzorowali się na roboczej definicji przyjmowanej przez polskich specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (m.in. międzyresortowy zespół „Bezpieczni w rodzinie” działający w Polsce przy Kancelarii Prezydenta RP w latach 1996-1997), według której przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste (w szczególności godzące w życie lub zdrowie fizyczne i psychiczne). Definicja ta podkreśla, że w przemocy w rodzinie najbardziej istotna jest demonstracja i wykorzystanie siły lub władzy w sposób, który jest krzywdzący dla innych członków rodziny (Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, www.parpa.pl). Przemocą może być nie tylko zachowanie, które się powtarza, lecz także pojedyncze zachowanie. Ponadto może to być działanie, tj. dokonanie jakiejś czynności lub zaniechanie, czyli niepodjęcie działania.

Definicja powyższa zawiera cztery podstawowe kryteria³, na podstawie których rozpoznaje się przemoc w rodzinie:

- Intencjonalność – działania sprawcy⁴ są celowe i zamierzone, nie dzieją się przypadkowo. Ich przypadkowość sprawca często stara się udowodnić. Intencjonalność nie oznacza tylko i wyłącznie celowego zadawania bólu i krzywdzenia ofiary, a dotyczy dążenia do uzyskania kontroli, władzy, bezwzględного posłuszeństwa. W przekonaniu sprawcy on sam jest osobą, która ma wiedzę o tym, co jest dobre dla osoby, którą krzywdzi, w związku z tym uważa, że powinien podejmować decyzje, a inni członkowie rodziny muszą się podporządkować.
- Dysproporcja sił – w rodzinach z problemem przemocy istnieje nierównowaga sił w aspekcie fizycznym, ale także materialnym, psychicznym, kulturowym, społecznym. W wyniku stosowania przemocy dysproporcja ta się pogłębia, ofiara czuje się coraz bardziej bezbronna i bezradna, a sprawca ma coraz większe poczucie bezkarności. Źródłem dysproporcji sił są m.in. wiek, płeć, stan zdrowia, dysponowanie majątkiem.

¹ K.Browne, M.Herbert: Zapobieganie przemocy w rodzinie, PARPA, Warszawa 1999

² A.Lipowska-Teutsch: Rodzina a przemoc, PARPA, Warszawa 1995

³ K.Michalska, D.Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2007; P.R.Salber, M.D. i E.Taliaferro: O przemocy domowej – Poradnik lekarza pierwszego kontaktu, PARPA, Warszawa 1998; J.Mellibruda: Przemoc domowa. W: O przemocy domowej – Poradnik lekarza pediatry. Praca zbiorowa pod. red. J.Mellibrudy, R.Durdy, H.D.Sasal, PARPA, Warszawa 1998; H.D.Sasal: Niebieskie karty – przewodnik do procedury interwencji policji wobec przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2005; Wprowadzenie do Programu PARPA – Bezpieczeństwo w rodzinie. W: Niebieska Linia, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 02/99

⁴ Profesjonaliści zajmujący się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów przemocy w rodzinie często unikają używania określeń stygmatyzujących np. „ofiara przemocy, sprawca przemocy”; powszechnie używa się określeń „osoba doświadczająca lub osoba doznająca przemocy”, „osoba pokrzywdzona przemocą”, „osoba stosująca przemoc”; w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i w rozporządzeniach wykonawczych do ustawy używane są określenia „osoba dotknięta przemocą” oraz „ofiara przemocy w rodzinie” i „osoba stosująca przemoc”. W niniejszym Programie użyto zamiennie powołanych wyżej określeń.

- Naruszanie godności i praw – w szczególności narażenie ofiary na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia. Sprawca traktuje partnera jak przedmiot odmawiając mu poczucia sprawstwa, podmiotowości, a tym samym narusza jego godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, poniża ofiarę, deprecjonuje ją, ośmiesza, pozbawia prawa do pracy, godziwych warunków życia, tajemnicy korespondencji, ochrony zdrowia, kontaktów z najbliższymi.
- Powodowanie cierpienia i szkód – ofiary traktowane w sposób bezlitosny, niegodny, doznają szkód fizycznych i psychicznych. Często po długotrwałej sytuacji traumatycznej nabierają przekonania, iż zasługują na takie traktowanie.

Przemoc ma różne oblicza i aspekty:

- jest procesem (nie pojawia się nagle, znienacka, tworzy cykle),
- ma tendencję do powtarzania się (rzadko jest jednorazowym epizodem),
- eskaluje (z czasem przybiera na sile),
- nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka (sprawca jest zdolny do radzenia sobie z siłami, które czynią go sprawcą),
- toczy się w wymiarze: dominacja-uległość,
- odpowiedzialność leży zawsze po stronie sprawcy,
- przemoc przejawia się w różnych formach.

Ze względu na rodzaj zachowań sprawcy specjaliści wyróżniają pięć podstawowych form przemocy w rodzinie. Należą do nich:

- 1.** Przemoc fizyczna – wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie. Należą do nich m.in. szturchanie, popychanie, odpychanie, ciągnięcie za włosy, uszy, przytrzymywanie, obezwładnianie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy. Ich skutkiem mogą być opuchlizny, zwichnięcia, złamania, siniaki, rany cięte, klute, poparzenia (papierosowe, od pogrzbacza, żelazka), obrażenia wewnętrzne. Opisując przemoc fizyczną określa się również wskazania do konsultacji i leczenia medycznego. Jest to przemoc najbardziej widoczna, najtrudniejsza do ukrycia, za jej stosowanie zapadają najczęściej wyroki sądowe.
- 2.** Przemoc psychiczna (emocjonalna) – prowadzi do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby u jej ofiary, wykorzystując mechanizmy psychologiczne poprzez ośmieszanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie groźb, szantażowanie. Wobec dziecka polega także na wciąganiu w konflikt osób dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, opieki, uwagi i miłości, kierowanie wobec niego oczekiwań, którym nie jest w stanie sprostać, faworyzowanie jednego z rodzeństwa. Przemoc ta jest najtrudniejszą do udowodnienia. Często zaczyna się niepostrzeżenie, początkowo nie jest dostrzegana nawet przez osoby jej doznające. Zaczyna się od ignorowania potrzeb ofiary, zazdrości, krytykowania jej poglądów, wyglądu, ograniczania kontaktów z bliskimi, a kończy się na groźbach, oczernianiu, oskarżaniu, upokarzaniu, szantażowaniu.
- 3.** Przemoc materialna (ekonomiczna) – prowadzi do całkowitego uzależnienia finansowego ofiary od sprawcy, np. poprzez odbieranie zarobionych pieniędzy, niszczenie własności, uniemożliwianie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka, uniemożliwianie dostępu do wspólnych środków finansowych i dóbr materialnych.
- 4.** Przemoc seksualna - przedmiotowe traktowanie ofiary w celu zaspokajania potrzeb seksualnych sprawcy, m.in. przez wymuszanie nieakceptowanych przez drugą osobę praktyk i zachowań seksualnych, kontynuowanie aktywności seksualnej, gdy ofiara nie jest w pełni tego świadoma, jak również bez pytania jej o zgodę lub w sytuacji, gdy takiego kontaktu się obawia. W przypadku dzieci przemoc ta dotyczy angażowania ich w aktywność seksualną przez osobę dorosłą. Przemoc ta odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym oraz bez kontaktu fizycznego (np. prezentowanie dziecku treści pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm, krytykowanie zachowań seksualnych).
- 5.** Zaniedbywanie – ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych, co pogarsza stan zdrowia ofiary i utrudnia jej prawidłowy rozwój. Tę formę przemocy stosują najczęściej osoby dorosłe wobec dziecka, m.in. poprzez odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, stanem zdrowia, higieną, potrzebami żywieniowymi, ubiorem,

pozostawianie dziecka bez opieki, nie zapewnianie mu schronienia, bezpieczeństwa, opieki medycznej (m.in. szczepień ochronnych, opieki stomatologicznej).

Powyższe formy przemocy mogą się przenikać. Każda z nich może też występować osobno. Poszczególne formy przemocy najczęściej ze sobą współlistnieją.

Zjawisko przemocy w rodzinie opisuje się także w dwóch innych kategoriach nazwanych przemocą gorącą i chłodną:

- Przemoc gorąca to gwałtowna erupcja tłumionych uczuć gniewu, frustracji, wściekłości, powodująca agresywne zachowania. To tajemnicze, dynamiczne, naładowane emocjami zjawisko pęknięcia tamy emocjonalnej, która do pewnego momentu powstrzymuje uczucia rodzące się najczęściej z frustracji i niemocy. Źródła tych trudnych uczuć sprawcy tkwią poza rodziną (np. sytuacje konfliktowe w pracy), a sprawca nie radzi sobie z nimi inaczej, jak odreagowując je na członkach rodziny. Towarzyszy mu przy tym poczucie bezkarności oraz przekonanie o bezbronności i bezradności ofiary.
- Przemoc chłodna, w przeciwieństwie do poprzedniej, nie przejawia się występowaniem tak gwałtownych emocji i agresywnych zachowań. Polega na zrealizowaniu pewnego scenariusza przemocy, zapisanego czasem w obyczajach, kulturze, czasem w pewnym wdrutowanym wzorze psychologicznym. Sprawca realizuje rolę, w którą wpisane jest dokonanie inwazji na cudze terytorium, pogwałcenie dóbr i praw. Przemoc chłodna przyjmuje nieraz postać bardzo rygorystycznego stylu wychowania, autorytarnego traktowania dorosłych członków rodziny. Sprawca jest przekonany o słuszności swoich czynów znajdując dla nich uzasadnienie i usprawiedliwienie („gdybym ich nie bił, nie wyrosłyby na porządnym ludzi”, „to dla jej dobra, inaczej całkowicie się zmarnuje”, „jakbym jej nie doprowadził do porządku, to by w ogóle o dom nie dbała”).

Przemoc w rodzinie najczęściej nie jest jednorazowym zdarzeniem. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię i zwykle powtarza się według określonych, nietrudnych do zaobserwowania prawidłowości. Jeśli już raz ktoś przekroczył granicę przemocy w kontaktach z bliską osobą, to z dużym prawdopodobieństwem powtórzy to po raz kolejny. Zaobserwowano, że przemoc w rodzinie powtarza się w charakterystycznym schemacie. Na zjawisko to, nazwane cyklem przemocy wobec bliskich, opisane w 1979r. przez Leonorę Walker, składają się trzy następujące po sobie fazy:

- Faza narastania napięcia – początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia. Narastają sytuacje konfliktowe, których przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia. Osoby doznające przemocy określają tę fazę mianem ciszy przed burzą. Sprawca jest rozdrażniony, łatwo wpada w gniew, jest pełen pretensji i uszczypliwości. Jednocześnie przerzuca odpowiedzialność za taki stan rzeczy na ofiarę („wiesz co spowodowałaś, jak się zdenerwowałem”). Mimo starań ofiary, by uspokoić sprawcę poprzez spełnianie jego życzeń, zaczyna pojawiać się agresja. Ofiara usprawiedliwia sprawcę, obwinia siebie, jednak cokolwiek zrobi lub jakiegokolwiek działania zaniecha, nie jest w stanie zapobiec wybuchowi agresji. Osoba doświadczająca przemocy nie ponosi odpowiedzialności za czyny sprawcy. Każdy pretekst jest dla sprawcy dobry, by zmanifestować swoje niezadowolenie, gniew.
- Faza ostrej przemocy – to faza, w której wzbiegające napięcie eksploduje, powoduje wybuch emocji, często zupełnie niekontrolowany, nieadekwatny do przyczyny podawanej przez sprawcę. Sprawca, zamieniając się w kata, jest nieobliczalny, agresywny wobec rodziny, niszczy sprzęty, zwiększając ryzyko dużych szkód fizycznych, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. Osoba krzywdzona odczuwa wówczas przerażenie, bezsilność, poczucie winy, gniew (nie udało jej się zapobiec wybuchowi). Najczęściej po akcie ostrej przemocy ofiara decyduje o szukaniu pomocy, ujawnieniu przemocy, rozstaniu ze sprawcą, uruchomieniu działań prawnych. Całą sytuacją zszokowana jest nie tylko ofiara, ale również sprawca przemocy. Po wyładowaniu gniewu dociera do jego świadomości ogrom szkód, jakie wyrządził i stara się je doraźnie naprawić.
- Faza miodowego miesiąca – dla sprawcy to czas skruchy, zadośćuczynienia, angażowania się w naprawienie szkód, zapobieżenia konsekwencjom deklaracji poprawy i okazywania miłości. Sprawca przekonuje ofiarę, że przemoc już więcej się nie powtórzy, uwodzi ofiarę, która wbrew zdrowemu rozsądkowi wierzy w to głęboko. W związku ofiary i sprawcy sytuacja poprawia się na tyle, że przypomina tą z początku znajomości. Niedawno gotowa uciec ofiara – zostaje, wycofuje sprawy sądowe, odmawia składania zeznań. Cieszy się namiastką „normalności”. Pozornie ofiara odzyskuje kontrolę nad sytuacją. Niebezpieczeństwo tej fazy polega na tym, że sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli, z błahego powodu znowu narasta napięcie i cykl się powtarza, z czasem przybierając na sile. Faza ta daje ofierze złudną nadzieję, opóźnia poszukiwanie pomocy i wychodzenie z kręgu przemocy.

Przedstawione powyżej fazy cyklu przemocy w rodzinie następują kolejno po sobie przybierając na sile. Z czasem skróceniu ulega faza miodowego miesiąca, gdyż doświadczenie uczy sprawcę, że nie musi się tak bardzo starać – ofiara nie realizuje swoich gróźb i zamierzeń. Czasem już sam brak przemocy jest dla ofiary nagradzający. Tym samym u sprawcy narasta poczucie bezkarności, a u ofiary poczucie winy, bezradności i bezsilności. Osoby doświadczające przemocy w wyniku wieloletniego treningu zwykle wyczuwają zbliżające się niebezpieczeństwo, same wywołują awanturę, by mieć już przemoc za sobą. Zjawisko to jest mylące dla osób pomagających, gdyż łatwo założyć prowokację sprawcy przez ofiarę, a zatem przypisać jej winę, w którą sprawca głęboko wierzy i eksponuje ją, podważając wiarygodność ofiary.

Jedną z cech charakteryzujących zachowania osób doświadczających przemocy w rodzinie jest rozchwianie emocjonalne, niepewność, częste, niezrozumiałe zmiany decyzji, ciągłe poczucie zagrożenia. Przemoc w rodzinie, jak każde zdarzenie traumatyczne, skutkować może następstwami w postaci: ostrej reakcji na stres ujawniającej się w okresie miesiąca od traumatycznego wydarzenia, depresji, uzależnienia i nadużywania substancji chemicznych, zaburzeń osobowości, zachowań autoagresywnych, zespołu lęku uogólnionego, paniki, psychoz, objawów somatycznych (zwłaszcza u dzieci – ofiar przemocy), niezdolności określenia granic dopuszczalności różnych zachowań w relacji, bezsilności, izolacji społecznej, strachu przed siłą partnera, przed rozpadem związku, przed samotnością, przed utratą dzieci, które zabierze partner, rezygnacji, poddania się, niczym nieuzasadnionej nadziei na zmianę wynikającej z mechanizmu cyklu przemocy, braku odpowiedzialności za zdrowie i życie własne i dzieci, zaburzeń snu, utraty szacunku do siebie, zaniżonego poczucia własnej wartości, poczucia winy, wstydu, nieświadomości podlegania przemocy, nieświadomości prawa do obrony siebie, itd. Prócz czynników zewnętrznych, takich jak finansowa zależność od sprawcy, uwarunkowania kulturowo-religijne i środowiskowe, osoba doświadczająca przemocy w rodzinie pozostaje w związku przemocowym w wyniku działania mechanizmów przemocy:

- cyklu przemocy w rodzinie, wspomnianego powyżej,
- syndromu wyuczonej bezradności (utrata motywacji do działania, bezradność nabyta w wyniku negatywnych doświadczeń, braku skuteczności podejmowanych wcześniej przez ofiarę działań),
- zjawiska „prania mózgu” (izolacja, poniżanie, degradacja, monopolizacja uwagi, ograniczanie snu i odpoczynku, doprowadzenie do wyczerpania psychicznego i fizycznego, wywołanie lęku, depresji, nieprzewidywalność kar i nagród doprowadzające do dezorientacji, zmniejszenia oporu oraz podtrzymania nadziei, demonstracyjne akcentowanie wszechwładzy i wszechmocy),
- zespołu stresu pourazowego PTSD (objawy: ponowne doświadczanie urazu – przypadkowe bodźce aktywizują sieć strachu, natręcyjne wspomnienia, koszmary senne, emocjonalne odrętwienie, zwiększone pobudzenie psychofizjologiczne, przewlekłe poczucie winy, wstydu, drażliwość, wybuchy gniewu, nieustanna czujność),
- procesu wiktymizacji spowodowanego nieprawidłowymi reakcjami środowiska społecznego, takimi jak bagatelizowanie, niedowierzanie, obwinianie, wywołującymi wtórne zranienia i przyjęcie tożsamości ofiary,
- syndromu sztokholmskiego objawiającego się żywioną przez ofiarę wdzięcznością za drobne przywileje, chwile „miodowych miesięcy”, namiastkę uczucia, a nawet za życie,
- mechanizmu „psychologicznej pułapki”, polegającego na trudnościach w rezygnacji ze związku, w który zainwestowało się dużo czasu, zapału i energii.

Do czynników ryzyka krzywdzenia dzieci zaliczono:

- czynniki związane z rodziną, m.in. depriwowane potrzeby ekonomiczne, przewlekła choroba lub inwalidztwo w rodzinie, związek nieformalny lub małżeństwo mieszane etnicznie, zaburzenia psychiczne, opóźnienia w rozwoju umysłowym jednego lub obojga rodziców, posiadanie dzieci z różnych związków, zgon dziecka z przyczyn niewyjaśnionych, sytuacja kryzysu w rodzinie, uzależnienia,
- czynniki związane z matką, m.in. pierwszy poród przed 18 rokiem życia, poród pierwszego dziecka bez zawarcia związku małżeńskiego z ojcem dziecka, dwa lub więcej nieudanych związków przed 25 rokiem życia, krzywdzenie dziecka w historii poprzednich związków, aktualny nie satysfakcjonujący związek z mężczyzną, doświadczenia krzywdzenia w rodzinie pierwotnej, własne poważne problemy emocjonalne, uzależnienia,
- czynniki związane z dzieckiem, m.in. dziecko z pierwszego małżeństwa nieakceptowane przez drugiego męża, rozczarowanie związane z płcią dziecka, dziecko urodzone po śmierci poprzedniego dziecka, wada rozwojowa dziecka, wcześniactwo, dzieci bliźniacze, zachowania dziecka- nadpobudliwość, moczenie nocne, trudności ze snem, jedzeniem,

- czynniki środowiskowo-kulturowe, m.in. stereotypy społeczne odbierające dzieciom możliwość obrony, znieczulające wrażliwość świadków przemocy.

K.Fenik podkreślała, iż przemoc wobec małego dziecka oraz przemoc rodziców wobec siebie, której małe dziecko jest świadkiem, wywołuje w nim głębokie zmiany. Dziecko zauważa wydarzenia poprzez zmysły, słyszy krzyk, spostrzega gwałtowność reakcji i silnie wyrażane emocje rodziców. Widzi sekwencję gwałtownych zmian w wyrażanych emocjach. Po współodczuwaniu każdego z trudnych uczuć nie doświadcza ukojenia, uspokojenia ze strony rodziców, którzy zajęci są swoimi emocjami. Z czasem uspokaja się kiwając się, chowając, ssąc kciuk, silnie ściskając pluszaka. Stopniowo, gdy przemoc się powtarza, adoptuje się do sytuacji, szuka zachowań, które dadzą mu ochronę: „Dziecko, doświadczając przemocy, przestaje koncentrować się na eksploracji rozwojowej, uczeniu się nowych kompetencji, ośmieleniu się do pokonywania kolejnych zadań rozwojowych, które same w sobie wymagają poczucia bezpieczeństwa. Zamiast się rozwijać, cofa się w rozwoju emocjonalnym i społecznym, bo się boi. Brak naszej zgody na ekspozycję dziecka na przemoc między jego rodzicami i wymaganie zmiany tej sytuacji to ratowanie jego zdrowia psychicznego.”⁵

Doświadczenie przemocy jest jedną z wielu sytuacji kryzysowych. Wśród definicji kryzysu funkcjonują m.in. zamieszczone w publikacji „Strategie interwencji kryzysowej”⁶ dwie następujące: kryzys jest wynikiem trudności w osiągnięciu celów życiowych, przeszkód, które wydają się ludziom nie do pokonania na drodze zwyczajowych wyborów i zachowań; kryzys jest odczuwaniem lub doświadczaniem wydarzenia bądź sytuacji jako trudności nie do zniesienia, wyczerpującej zasoby wytrzymałości i naruszającej mechanizmy radzenia sobie z trudnościami. U osoby będącej w kryzysie, która nie otrzyma stosownego wsparcia, mogą wystąpić poważne zaburzenia afektywne, behawioralne i poznawcze.

Stosowanie przemocy przez sprawców jest niezwykle nagradzającym sposobem sprawowania władzy, kontroli i podporządkowywania ofiar swojej woli. Wśród przyczyn stosowania przemocy w rodzinie przez sprawców podaje się:

- przeciążenie problemami, silnymi emocjami,
- brak wystarczających umiejętności konstruktywnego radzenia sobie z emocjami, kontrolowania własnej agresji i wrogości, porozumiewania się z otoczeniem, współdziałania, rozumienia potrzeb innych ludzi,
- obciążenie przez wzorce kulturowo-środowiskowe, akceptujące przemoc we wzajemnych kontaktach – antycypowanie naznaczonych przemocą przepisów ról ojca, męża,
- brak wiedzy o człowieku i życiu,
- skłonność do sadyzmu,
- poczucie niskiej wartości,
- bezradność,
- nadużywanie alkoholu i substancji psychoaktywnych, uzależnienie.

Tłumacząc stosowanie przemocy w rodzinie sprawca m.in.:

- kwestionuje swoją odpowiedzialność przekonując, iż podlega zewnętrznym siłom, nad którymi nie panuje (przypadek, wypadek, działanie niezamierzone),
- kwestionuje szkodę przekonując innych, że nic takiego się nie stało, np. mówi domownikom, że ich pozabija, ale „to tylko słowa”,
- kwestionuje wiarygodność ofiary odbierając prawo osobom, które ucierpiały do nazywania siebie ofiarami jego czynów (nazywa swoje czyny aktem słusznej zemsty, kary),
- potępia potępiających, odbierając oceniającym jego czyn, prawo oceniania, odwracając uwagę od czynu lub tłumacząc, że wszyscy tak robią, wobec tego ocena jest nieadekwatna,
- odwołuje się do wyższych racji, np. do przekonania o dobrych metodach wychowawczych lub bronięcia dobrego wizerunku swojego i rodziny, który ofiara niszczy.

Sprawca stosuje zwykle jednocześnie kilka technik manipulacji, odwołując się do najróżniejszych uczuć, zmieniając taktykę, gdy któraś z technik zawodzi.

Problem przemocy domowej jest zjawiskiem wieloaspektowym. Jest ujmowany w perspektywie społecznej, ekonomicznej, prawnej, psychologicznej i moralnej. Każda z perspektyw nieco inaczej ujmuje jego różne aspekty, diagnozuje potrzeby i zasoby, odmiennie określa kierunki działań pomocowych, m.in.:

- Zgodnie z literą prawa przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Kodeks karny za znęcanie fizyczne lub moralne nad członkiem rodziny przewiduje karę pozbawienia wolności.

⁵ K.Fenik: Ani śladu? Jak przemoc wpływa na małe dziecko. W: Niebieska Linia Nr 1/90/2014, s.8

⁶ R.K.James, B.E. Gilliland: Strategie interwencji kryzysowej, op. cit.

- Perspektywa moralna koncentruje się na tym, że dokonywanie przemocy jest krzywdzeniem osób słabszych i jest złem.
- Psychologiczne spojrzenie na to zjawisko zwraca uwagę na cierpienie i bezradność osób doświadczających przemocy, a także odsłania mechanizmy sterujące przemocą i złożone procesy interakcji między sprawcą i ofiarą.
- Perspektywa społeczna ukazuje zawarte w obyczajach i postawach mity i stereotypy społeczne, mogące sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. W tej perspektywie organizowane są siły społeczne w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Z perspektywy moralnej i prawnej najważniejsze jest potępienie czynu (aktu przemocy), ochrona osoby pokrzywdzonej przed bezprawiem, sprawiedliwe ukaranie sprawcy. Przyjęcie takiej perspektywy jest szczególnie użyteczne w udzielaniu ofiarom pomocy prawnej oraz wsparcia i doraźnej pomocy psychologicznej w kryzysie. Perspektywa moralna nie może jednak zastąpić perspektywy psychologicznej, która wiąże się ze zrozumieniem złożoności zjawiska przemocy i ulegania jej oraz planowaniem doświadczeń korekcyjnych umożliwiających zmiany intrapsychiczne. Ważna jest świadomość istnienia obu tych perspektyw. Większość koncepcji psychologicznych uznaje, że równowaga związku, nawet patologiczna, jest współtworzona przez obu partnerów. Koncepcje behawioralne odwołują się do terminów wspólnego wzmocnienia i przyjmują, że zachowanie ofiary jest wzmocnieniem sprawcy. Koncepcje systemowe przyjmują, że zachowania partnerów są elementami pętli sprzężenia zwrotnego ich związku traktowanego jako system dążący do zachowania homeostazy. Przecinając ten proces w dowolnym miejscu nie sposób jednoznacznie wskazać na pierwotną przyczynę. Koncepcje psychoanalityczne używają pojęcia koluzji – nieświadomie rozgrywanego przez partnerów konfliktu przeniesionego z dzieciństwa, w którym jeden przyjmuje postawę progresywną, a drugi regresywną. Konflikt ten może rozgrywać się wokół kwestii kontrolowania – bycia kontrolowanym, niewierności – zazdrości, władzy – poddania.

Profesjoniści powinni posiadać umiejętność rozdzielenia kategorii oceniających od przyczynowych: wina nie jest równoznaczna z przyczyną przemocy w rodzinie. Bezprawne czyny sprawcy powinny podlegać karze, co nie oznacza, że nie należy mu się praca korekcyjno-edukacyjna. Korzystne jest rozdzielenie interwencji kryzysowej i psychoterapii przeznaczonej dla osób doświadczających przemocy. Ponadto istotnym jest oddzielanie funkcji psychologicznego doradcy, czy konsultanta ds. przemocy od funkcji psychoterapeuty. Ten pierwszy w początkowym okresie kontaktów z klientem pełni funkcje aktywnie wspomagającą. Psychoterapeuta zapewnia w dalszej fazie procesu pomagania większą neutralność, co umożliwia badanie nieświadomych wzorców emocjonalno-poznawczo-behawioralnych i oczekiwań osoby uwikłanej w przemoc w aspekcie przejęcia odpowiedzialności za swoje życie. W odróżnieniu od przedstawionych perspektyw, perspektywa społeczna ukazuje zawarte w obyczajach, postawach mity i stereotypy społeczne, mogące sprzyjać przemocy lub usprawiedliwiać ją. Jest też motorem organizowania sił społecznych w systemie przeciwdziałania przemocy domowej. Z rozróżnienia ww. perspektyw wynika także potrzeba interdyscyplinarnego współdziałania służb i instytucji społecznych w celu skutecznej ochrony ofiar przemocy w rodzinie i przeciwdziałania temu problemowi. Złożona natura tego zjawiska sprawia bowiem, że żadna z instytucji w pragmatyce swoich działań nie jest w stanie sama wypracować strategii i metod gwarantujących osiągnięcie powyższego celu. Co więcej, działania wybiórcze, nie obejmujące całego systemu rodzinnego i prowadzone przez różne instytucje bez porozumienia między nimi przyczynić się mogą do wtórnej wiktymizacji ofiar przemocy i opóźnień w realizacji pracy socjalnej, psychologicznej, pedagogicznej oraz działań organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

III. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Bielska-Białej w odniesieniu do rozmiaru tego zjawiska w Polsce oraz podsumowanie realizacji „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej na lata 2010-2013”.

Przemoc w rodzinie należy do zjawisk, których obiektywna diagnoza społeczna jest utrudniona. Złożona natura tego zjawiska oraz warunkujących go i współistniejących czynników społecznych i kulturowych sprawia, że źródła informacji o problemie ukazują jedynie fragment rzeczywistego jego obrazu, porównywany niekiedy do wierzchołka góry lodowej.

Opublikowany 20 czerwca 2013r. raport Światowej Organizacji Zdrowia pokazuje, że przemoc wobec kobiet jest zjawiskiem powszechnym w każdym rejonie świata. Większość ofiar zachowania przemocowe spotyka w ich własnym domu, niezależnie od szerokości geograficznej. Raport zawiera globalne dane o przemocy wobec kobiet, które wskazują na to, iż 35% kobiet doświadcza w życiu przemocy fizycznej bądź

seksualnej, a 30% kobiet – przemocy ze strony partnera. Według raportu 38% przypadków agresji ze strony partnera kończy się śmiercią kobiet. Z badań wynika także, iż w naszej części Europy przemocy ze strony partnera doświadcza co czwarta kobieta.⁷ Dane policyjne zbierane w Polsce w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” pokazują, że corocznie Policja podejmuje interwencję w około 80-90 tysięcy przypadków przemocy domowej, a sądy skazują za przestępstwo z art. 207 § 1 kk około 15.000 osób.⁸ Wyniki badań pn. „Ogólnopolska diagnoza problemu przemocy wobec dzieci”, przeprowadzonych przez Dział Badawczy Fundacji „Dzieci Niczyje” we współpracy z instytutem Millward Brown w 2012r. pokazały, iż 18% nastolatków było świadkami przemocy domowej a 6% dzieci doświadczyło zaniedbania. Z badań przeprowadzonych w Polsce w 2007r. przez TNS OBOP pn. „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinii ofiar, sprawców i świadków o występowaniu przemocy w rodzinie” wynika, że dwie trzecie (64%) Polaków zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie rodziny, o których słyszeli lub wiedzą, że dochodzi w nich do różnych form przemocy, a co trzeci Polak (36%) doświadczył przemocy od członka rodziny. Większość osób z tej grupy było ofiarami przemocy kilkakrotnie i kolejne akty przemocy miały miejsce przed upływem 12 miesięcy od pierwszego zdarzenia. Bycie ofiarą przemocy najczęściej potwierdzały kobiety (39%). Najbardziej rozpowszechnioną formą przemocy, jak okazało się podczas ww. badań, była przemoc psychiczna (31%) i fizyczna (17%). Ponadto, co piąty Polak był sprawcą przemocy wobec członków swojej rodziny. Sprawcy przemocy z gospodarstw domowych, w których są dzieci do lat 18, częściej, niż gdy dzieci nie ma, przewidują ponowne zastosowanie przez siebie przemocy psychicznej (63% wobec 44%) oraz fizycznej (58% wobec 23%). Świadczy to o tym, że na przemoc szczególnie narażone są dzieci.

Ponadto badania wskazują, że:

- a) życzeniowe myślenie częściej towarzyszy ofiarom przemocy, niż jej sprawcom. Sprawcy częściej niż ofiary przemocy obawiali się, że sytuacja przemocy w rodzinie może się powtórzyć (w przypadku: przemocy psychicznej - 53% wobec 47%, przemocy ekonomicznej – 39% wobec 38%, fizycznej – 38% wobec 30%, seksualnej – 39% wobec 25%),
- b) spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach: blisko połowa (46%) ofiar stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu,
- c) poziom korzystania z pomocy rodzin dotkniętych przemocą jest bardzo niewielki – korzystała z niej jedynie co piąta rodzina (21%),
- d) 49% społeczeństwa żywi przekonanie, że ofiary przemocy akceptują swoją sytuację, co może wpływać na obojętność wobec tego zjawiska w najbliższym otoczeniu,
- e) co czwarty respondent (24%) stwierdził, że sprawca zaprzestanie przemocy, gdy nie będzie prowokowany, co wskazuje na obarczanie ofiar odpowiedzialnością za doświadczaną przemoc,
- f) znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie: obrażanie i wyzwiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%). Powodem niepokoju bywają dopiero siniaki i rany na ciele ofiary (16%), a więc przemoc kojarzy się przede wszystkim z przemocą fizyczną.⁹

W latach 60. XX wieku wprowadzono określenie „syndrom dziecka maltretowanego”, które stało się jednostką medyczną. Mimo to skala zjawiska krzywdzenia dzieci jest nadal bardzo duża.¹⁰ Przeprowadzone w lutym 2005r. przez TNS OBOP badania na temat bicia dzieci w Polsce pokazały m.in., że 22% respondentów było przekonanych, że wolno zbić dziecko, jeśli przynosi to pozytywne efekty. Polacy pytani o własne doświadczenia związane z przemocą w dzieciństwie odpowiadają, że 63% z respondentów było karanych klapsami, 38% było bitych pasem lub innym przedmiotem, 21% - dostawało lanie na „gołą skórę”, 6% z respondentów było bitych pięściami i kopanych.¹¹

Od 2011r. Rzecznik Praw Dziecka zleca badania dotyczące postaw społecznych w stosunku do przemocy stosowanej wobec dzieci oraz aprobaty wobec działań mających na celu ochronę dzieci przed przemocą. Analiza porównawcza trzech edycji badań z lat 2011-2013 pokazuje, iż wśród Polaków utrzymuje

⁷ M. M.Pawłowska: Przemoc wobec kobiet jak epidemia. W: „Niebieska Linia” Nr 5/88/2013, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2013

⁸ D.Jaszczak-Kuźmińska, K.Michalska: Zespoły interdyscyplinarne. Procedura „Niebieskie Karty”, Wydawnictwo edukacyjne PAMPAMEDIA, Warszawa 2012

⁹ Ośrodek Badania Opinii Publicznej Sp. z o.o.: Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinii ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie, Warszawa 2007

¹⁰ K.Michalska, D.Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie, op. cit.; A.Margolis: Zespół dziecka maltretowanego. Diagnostyka medyczna, Fundacja Dzieci Niczyje, Warszawa 1998

¹¹ Ibidem

się dość wysoki poziom społecznej akceptacji dla przemocy wobec dzieci.¹² Jest on jednak zróżnicowany w zależności od postaci przemocy. Wyższa akceptacja dotyczy tzw. łagodnych postaci przemocy wobec dziecka - klapsów, a niższa odnosi się do sytuacji określanych jako bicie, lanie. Zdecydowana większość badanych aprobuje stosowanie klapsów, choć sam poziom aprobaty nieznacznie spadł z 69% w roku 2011 do 60% w roku 2013. Rozpatrując wyniki w zakresie akceptacji społecznej dla przemocy wobec dziecka, jaką jest tzw. lanie, zauważyć można, iż mają one dość wysokie parametry. Więcej niż co trzeci badany (36-38%) wyraża akceptację dla bicia dzieci, zgadzając się z twierdzeniem, iż lanie jeszcze nikomu nie zaszkodziło. Postawę zdecydowanej dezaprobaty dla bicia dzieci prezentuje tylko co piąty badany (20-23%). Odnosząc powołane wyżej wyniki badań do danych CBOS z roku 2008¹³ można dostrzec jedynie niewielki spadek aprobaty z poziomu 41% odpowiedzi akceptujących tzw. lanie do 37% w 2013r. O wysokiej społecznej akceptacji społecznej dla przemocy wobec dzieci świadczą wyniki pomiaru opinii na temat wykorzystywania bicia jako skutecznej metody wychowawczej. Uzyskiwane w badaniach w latach 2011, 2012, 2013 dane wskazują, iż mimo większości badanych nie uznających takiego sposobu postępowania z dzieckiem za skuteczną metodę wychowawczą (63-71%), to jednak blisko jedna trzecia badanych (21-29%) taką negatywną opinię postawę prezentuje („Nie jednemu nawet dziś parę pasów w du... by się przydało by rozum trafił na swoje miejsce (...)” - @kuma1; „(...) nad dzieckiem znęcać się nie można ale won od rodzicielskiego prawa skarcenia go nawet cieleśnie, klapsom itd. – to naturalne prawo należne rodzicom w całej przyrodzie (...)” - @videsur; „Skoro kary cielesne to taka skuteczna metoda wychowawcza to proponuję je wprowadzić zamiast mandatów za wykroczenia” - @azreal29a).¹⁴ Powołane wyżej wyniki badań zawierają informację, iż mimo obowiązywania w polskim prawie od 2010r. całkowitego zakazu stosowania kar cielesnych w wychowaniu dzieci, wprowadzonego do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przez nowelizację ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, to zakaz bicia dzieci negatywnie ocenia 39%-42% badanych. Wziąwszy pod uwagę główną funkcję wprowadzenia zakazu stosowania kar fizycznych w wychowaniu dzieci - waloru normotwórczego, powołane wyniki badań wskazują, iż przepisy prawa w ww. zakresie wymagają intensywnych działań edukacyjnych („To, że nasz kochany Sejm uchwalił sobie ustawę nie zmieni ludziom światopoglądu. Jeśli wymyśla sobie przepis mówiący, że rozmawianie z dzieckiem po polsku to przestępstwo, nie będą mogli liczyć na to, że rodzice zaraz przejdą na angielski” - @wiwoj).¹⁵ Innym wskaźnikiem społecznych postaw dotyczących przemocy wobec dzieci jest społeczne przyzwolenie na ingerowanie w sprawy wychowania dziecka przez rodziców w sytuacjach, gdy stosują kary fizyczne. Powołane wyżej wyniki badań pokazują, iż co trzeci badany jest zwolennikiem całkowitej dowolności w postępowaniu rodziców z dzieckiem, w tym traktowania jako prywatnej sprawy stosowania kar fizycznych („(...) niech mi rządzi nie wchodzi z buciorami w wychowanie dzieci – na to zgody być nie może!” - @marnic2z)

Przedstawiony obraz postaw społecznych wobec kwestii przemocy nad dziećmi ze strony rodziców skłonił E.Jarosz do wysnucia kilku refleksji. Pomimo nowelizacji prawa w ww. sprawie oraz kilku kampanii społecznych dotyczących powołanych wyżej kwestii, postawy Polaków, w tym wiedza w sprawie przemocy wobec dzieci przedstawiają się nadal niekorzystnie. Przekonanie o pozytywnym wpływie bicia na wykształcenie w dziecku dyscypliny i korygowanie jego wybryków i negatywnych skłonności wydaje się silnie zakorzenione. Niekorzystne jest także to, że duża część społeczeństwa uważa, iż fizyczne karanie dzieci jest niezbywalnym prawem rodziców. Prawo rodziców do wychowania dziecka w sposób, jaki uznają za właściwy, wydaje się być wartością konkurującą z ochroną samego dziecka, jego bezpieczeństwem, dobrem i prawami. Wyniki badań wskazują, że potrzebne są racjonalne i systemowe oraz bardziej intensywne oddziaływania na postawy społeczne. E.Jarosz rekomenduje w tej sprawie długofalowe kampanie społeczne oraz programy dla rodziców realizowane w ramach różnych instytucji, a także programy kształcenia dla pedagogów i nauczycieli. Zadanie to wymaga czasu, ale należy uznać, że jest możliwe do realizacji, o czym świadczą powołane wyniki badań.

---

¹² E.Jarosz „Tyłek nie szklanka – postawy Polaków wobec przemocy nad dziećmi” W: „Niebieska Linia” Nr 1/90/2014, s.1-4

¹³ Społeczne przyzwolenie na bicie dzieci: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2008/K_106_08.PDF

¹⁴ Prezentowane jako ilustracje wypowiedzi to głosy internautów w dyskusji z 19.11.2013r. po upublicznieniu raportu Rzecznika Praw Dziecka „Polacy wobec bicia dzieci. Raport z badań 2013. Zachowano oryginalną pisownię. Podaję za „Niebieska Linia” Nr 1/90/2014

¹⁵ Ibidem

Od problemu przemocy w rodzinie nie są wolne również rodziny zamieszkałe w Bielsku-Białej. Na podstawie raportu¹⁶ z 2008r. z badań przeprowadzonych przez PBS DGA stwierdzono, że stykanie się bielszczan z przemocą miało miejsce w najbliższej, aktualnej rodzinie, a także w rodzinie zapamiętanej z dzieciństwa. Co prawda niewielki odsetek (2,5%) badanych zadeklarował, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy w ich najbliższej rodzinie miał miejsce, co najmniej jeden przypadek przemocy fizycznej, jednak więcej, bo 4,6% respondentów przyznało, że w ich najbliższym otoczeniu doszło do przemocy psychicznej. Dla porównania, w raporcie z korespondujących z powyższymi badań, zrealizowanych na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej w roku 2013, jedynie 0,7% badanych zadeklarowało, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy w ich najbliższej rodzinie miał miejsce, co najmniej jeden przypadek przemocy fizycznej (o 1,8% respondentów mniej niż w roku 2008). Więcej, bo 2,4% respondentów, choć o 0,1% mniej niż w roku 2008, przyznało, że w ich najbliższym otoczeniu doszło do przemocy psychicznej.¹⁷

Ankietowanym zadano również pytanie dotyczące bycia ofiarą lub świadkiem przemocy w swojej rodzinie w okresie dzieciństwa. W Bielsku-Białej w 2008r. średnio co dziesiąty badany w 2008r. (10,1%) choć raz czuł się ofiarą przemocy w rodzinie (1% respondentów badania w 2013r.), natomiast 12,4% badanych było jej świadkiem (3,7% respondentów badania w 2013r.).

Mieszkańców Bielska-Białej pytano także o postawy wobec przemocy w rodzinie. Respondenci w 2008r. w zdecydowanej większości (96,1%) wyrażali sprzeciw wobec poglądu o istnieniu okoliczności usprawiedliwiających przemoc w rodzinie. Dla porównania w 2013r. sprzeciw wobec tych poglądów wyraziło 68% respondentów. Nieco niższe odsetki w 2008r. odnotowano wśród badanych (84,8%) sprzeciwiających się przypisywaniu współodpowiedzialności za doznawaną przemoc bitym kobietom. W 2013r. jedynie siedmiu na dziesięciu (69,5%) badanych wyraża swój sprzeciw w powołanej wyżej sprawie. Jednocześnie zaobserwowano wysokie odsetki osób (85,8%) uważających pomaganie ofiarom przemocy domowej za obowiązek każdego człowieka. W 2013r. pogląd ten reprezentowało dwie trzecie mieszkańców Bielska-Białej (65,2%). W opinii co dziesiątego badanego w 2013r. (9,7%) „lepiej się nie wtrącać, bo można jeszcze bardziej zaszkodzić osobie poszkodowanej”, a co dwunasty (8,4%) uważa, że „lepiej się nie wtrącać, bo można potem samemu mieć kłopoty”. Badania te potwierdzają rekomendacje badań ogólnopolskich w sprawie kontynuacji długofalowych działań edukacji społecznej w sprawie kwestii przemocy w rodzinie. Badani bielszczanie wysoko ocenili w 2008r. skuteczność działania instytucji działających w zakresie pomocy ofiarom przemocy, zwłaszcza w przypadku pomocy społecznej (70,1% ankietowanych uważa, że ofiary przemocy w rodzinie mogą liczyć na jej pomoc). Dla porównania – w roku 2013 91% respondentów uznało, że ofiary przemocy mogą liczyć na pomoc i wsparcie systemu pomocy społecznej. Nieco niższe odsetki odpowiedzi pozytywne uzyskała policja oraz organizacje pozarządowe (58,5% - Policja oraz 59,5% - organizacje pozarządowe). Dla porównania – w 2013r. zdaniem tylko połowy badanych (51,7%), ofiary przemocy w Bielsku-Białej mogą liczyć na skuteczną pomoc Policji, natomiast 45,9% respondentów uznało w 2013r., iż ofiary przemocy w rodzinie mogą liczyć na pomoc organizacji pozarządowych. Warto wspomnieć, iż w 2013r. jedynie co piąty badany (21,7%) uznał, iż skutecznej pomocy ofiarom przemocy domowej udzielają kuratorzy sądowi, a czterech na dziesięciu (43,8%) wskazało w tym kontekście gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych.¹⁸

Wyniki badań społecznych zrealizowanych na terenie Bielska-Białej przez Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. w 2013r. pn. „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Bielsko-Biała ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie” wskazują, że według mieszkańców Bielska-Białej oraz mieszkańców Domu dla Bezdomnych (jako populacji stanowiącej grupę ryzyka wystąpienia przemocy w rodzinie), głównymi przyczynami przemocy w rodzinach jest uzależnienie od alkoholu oraz problemy finansowe. Jak wynika z ww. badań mieszkańcy Bielska-Białej rzadko są świadkami przemocy. Niespełna 70% badanych nigdy nimi nie było. Ci, którzy zadeklarowali, że czasem znajdują się w takiej sytuacji mówili, że występuje ona najczęściej w stosunku do dzieci. Zupełnie inaczej wyglądała sytuacja mieszkańców domu przy ulicy Stefanki 7 – tutaj ponad połowa respondentów zadeklarowała, że była świadkami przemocy. Badani w zdecydowanej większości odpowiadali, że przemoc przytrafiła się im samym.

¹⁶ Raport z badania pn. „Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych oraz używania narkotyków wśród mieszkańców Bielska-Białej – postawy i zachowania wobec różnych zjawisk i problemów związanych z konsumpcją alkoholu i używaniem substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym”, PBS DGA, Sopot-Warszawa 2008

¹⁷ Raport z badania pn. „Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych oraz używania narkotyków wśród mieszkańców Bielska-Białej”, Pracownia Badawczo-Szkoleniowa „Perspektywa”, grudzień 2013

¹⁸ Op.cit.

Mieszkańcom Bielska-Białej rzadko zdarza się być sprawcami przemocy. Ponad 60% stwierdziło, że takie sytuacje nie mają miejsca. Badanym czasami zdarza się utracić panowanie nad sobą przede wszystkim w stosunku do dzieci oraz osób obcych. Wśród mieszkańców Domu dla Bezdomnych przemoc jest bardziej rozpowszechniona. Ponad połowa badanych odpowiedziała, że zdarzyło jej się zwymyślać kogoś, a 22,6% respondentów zadeklarowało, że zdarza im się tracić panowanie nad sobą i „dać komuś w skórę”. Mieszkańcy Domu dla Bezdomnych nie kierują najczęściej przemocą w stosunku do swoich bliskich, ale osób obcych (z wyjątkiem konkubiny). Wśród adresatów przemocy wskazywano: agresorzy, konkubina, inni mieszkańcy Domu dla Bezdomnych, pracownicy, współlokatorka, współmieszkańcy.

Respondenci częściej wskazują, że są sprawcami przemocy niż jej ofiarami. 73,4% badanych stwierdziło, że nigdy taka sytuacja nie miała miejsca. Najczęściej spotyka badanych przemoc psychiczna - zwymyślanie ich, straszenie. Przemoc tego typu spotyka badanych ze strony obcych osób, spoza rodziny, bądź od byłych mężów, partnerów, a także osób postronnych, takich jak sąsiedzi czy pracownicy.

Zupełnie inaczej przedstawia się sytuacja mieszkańców Domu dla Bezdomnych. Tu zdecydowana większość wskazywała, że była ofiarą poszczególnych form przemocy. Prawie połowa badanych wskazała, że została zwymyślana przez kogoś, aż 45,3% wskazało na przemoc fizyczną. Zadając mieszkańcom Domu dla Bezdomnych pytanie o sprawców przemocy, po raz kolejny okazało się, iż temat przemocy nie dotyczy rodzin badanych, lecz obcych, niespokrewnionych osób.

Niski odsetek mieszkańców Bielska-Białej był ofiarą przemocy w dzieciństwie. 66,9% badanych zadeklarowało, że takie sytuacje nie miały miejsca. Wśród tych respondentów, którzy ujawnili takie wydarzenia w dzieciństwie najwięcej było tych, z przedziału wiekowego 35-44 lata. Najczęściej wśród form przemocy doznanych w dzieciństwie badani wskazywali na klapsy i bicie, które najczęściej stosował ojciec. O 3,5 punktu procentowego więcej mieszkańców Domu dla Bezdomnych wskazało na przemoc, którą doznali w dzieciństwie. Forma, jak i sprawca przemocy nie różniły się od wskazanych przez grupę mieszkańców Bielska-Białej.

15,7% mieszkańców Bielska-Białej doświadczyło przemocy od osób uzależnionych od alkoholu bądź innych substancji psychoaktywnych (odpowiednio 37,7% respondentów zamieszkałych w Domu dla Bezdomnych).

Reakcja na akty przemocy uzależniona jest od płci badanych mieszkańców Bielska-Białej. Zdecydowanie większy odsetek mężczyzn próbuje rozładować emocje w czasie konfliktów – obrócić w żart – 55,7% w stosunku do 30,9% kobiet. Kobiety wydają się częściej ostro reagować na akty przemocy, ale także deklarują, że boją się zareagować w jakikolwiek sposób. Porównując wyniki mieszkańców Bielska-Białej z wynikami mieszkańców Domu dla Bezdomnych okazuje się, że w przypadku drugiej grupy częściej padała odpowiedź o ostrej reakcji na akty przemocy – większa o 5,4 punktu procentowego. Mieszkańcy Domu dla Bezdomnych również częściej deklarowali, że w przypadku bycia świadkiem przemocy boją się zareagować – 13,5% respondentów w stosunku do 8,2% mieszkańców Bielska-Białej. Zdecydowanie wyższy odsetek mieszkańców Domu dla Bezdomnych nic nie robi w przypadku bycia świadkiem przemocy (o 6,9 punktu procentowego więcej niż w przypadku grupy mieszkańców Bielska-Białej).

Obie badane grupy w przypadku doznania aktu przemocy od razu zgłosiłby się do policji. Nieco większy odsetek mieszkańców Domu dla Bezdomnych odpowiedział, że sam poradziłby sobie z taką sytuacją.

Ważna z punktu widzenia pomocy ofiarom przemocy jest ich chęć współpracy z odpowiednimi instytucjami, chęć ujawnienia problemu, z jakim się spotykają. Ponad połowa mieszkańców Bielska-Białej stwierdziła, że ofiary przemocy nie korzystają z pomocy specjalistów, ponieważ wstydzą się faktu doznawania przemocy. Odpowiedzi mieszkańców Domu dla Bezdomnych znacząco różnią się od odpowiedzi mieszkańców Bielska-Białej. 35,8% respondentów wskazało na odpowiedź *inne* i tu najczęściej padał strach, obawa, lęk. Wśród instytucji, do których można się zgłosić w przypadku przemocy rodzinnej mieszkańcy Bielska-Białej w najwyższym odsetku wskazywali na policję, a mieszkańcy Domu dla Bezdomnych na Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

Większość badanych nie wie czym jest Niebieska Karta – 61%. W wyjaśnieniu czym jest Niebieska Karta badani, którzy zadeklarowali jej znajomość, w większości odpowiadali celnie. Niektórzy badani mylili Niebieską Kartę z Niebieską Linią. Zdecydowanie wyższy odsetek mieszkańców Domu dla Bezdomnych wiedział czym jest Niebieska Karta – 52%. Badani często łączyli temat przemocy z alkoholizmem i w ten sposób tłumaczyli czym jest NK w rozwinięciu tego pytania.

W świetle wyników badań dotyczących stereotypów na temat przemocy w rodzinie, okazuje się, że obie grupy w zbliżonym odsetku zgadzają się ze stwierdzeniem, że „gwałt w małżeństwie jest możliwy”. Mieszkańcy Domu dla Bezdomnych częściej przychylają się do zdania, że „gdyby ofiara przemocy naprawdę

cierpiała, odeszłaby od sprawcy”, a także w większym odsetku są zdania, że „przemoc jest wtedy, gdy na ciele ofiary są widoczne ślady”. Niepokojąca wydaje się być różnica w opiniach w sprawie ujawniania przemocy. Wyższy odsetek mieszkańców Domu dla Bezdomnych uznał, że „nie powinno się nikomu mówić o tym, co dzieje się w domu”. Można w związku z tym wyciągnąć wniosek, że porównując dwie grupy – mieszkańców Bielska-Białej i mieszkańców Domu dla Bezdomnych, druga grupa jest obarczona w większym stopniu stereotypowym postrzeganiem przemocy w rodzinie.

64,5% badanych, którzy mają dzieci, stwierdziło, że kary cielesne nie powinny być dopuszczalną metodą wychowawczą. Wynik ten różnicuje płeć – mężczyźni w większym odsetku uważali, że kary cielesne to dopuszczalna metoda wychowawcza. Żaden z mieszkańców Domu dla Bezdomnych nie zezwolił na kary cielesne, jako na dopuszczalną metodę wychowawczą.

Według badanych dziecko zdecydowanie nie powinno bać się rodziców – 62%. 6,3% badanych stwierdziło, że „surowe traktowanie dziecka przez rodziców raczej hartuje je i pozwala lepiej radzić sobie z przeciwnościami losu”. 6,3% badanych uważało, że dziecko zdecydowanie „jest własnością rodziców”, na odpowiedź *zdecydowanie nie* wskazała ponad połowa badanych. 25,2% mieszkańców Bielska-Białej posiadających dzieci do 18 roku życia zadeklarowało, że „klaps zdecydowanie nie działa negatywnie wychowawczo”. Podobnie kształtowały się opinie mieszkańców Domu dla Bezdomnych.

Ponad połowa (55%) badanych uczniów szkół podstawowych deklaruje, że niemożliwe do wypełnienia oczekiwania rodziców dotyczą niewiele ich rówieśników. Blisko dwie trzecie badanych uczniów (64%) deklaruje, że nie potrafi wskazać w swoim najbliższym otoczeniu konkretnych przypadków dzieci borykających się z nadmiernymi, niemożliwymi do zrealizowania oczekiwaniami rodziców lub opiekunów. Odpowiedzi tej niemal równie często udzielały dziewczęta (62%) jak i chłopcy (66%). Niewielka dysproporcja potwierdza częściowo zarysowaną w pytaniu o skalę zjawiska tendencję – uczniowie płci męskiej wydają się bowiem być bardziej uwrażliwieni na ten problem. Niewielka różnica częstości wskazań poszczególnych odpowiedzi została odnotowana także w poszczególnych grupach wiekowych; przykłady rówieśników dotkniętych deprecjonującą postawą rodziców potrafi wskazać 33% piątoklasistów i 38% uczniów klas szóstych; prawdopodobną przyczyną większej wśród starszych dzieci odczuwanej presji ze strony rodziców jest bliskość czasowa szkolnych egzaminów końcowych, determinujących częściowo dalszą ścieżkę edukacyjną dziecka, na przykład możliwość kontynuowania nauki w wybranym przez siebie gimnazjum.

Ponad połowa (53%) badanych uczniów szkół podstawowych deklaruje, że nie dotyka ich problem nadmiernych oczekiwań ze strony rodziców. Nieco więcej niż jedna trzecia (39%) ankietowanych odpowiada jednak, iż czasami odczuwa dyskomfort z tego powodu. Badani uczniowie obojga płci różnią się w ocenie własnej sytuacji w aspekcie nadmiernych oczekiwań rodziców; swoje położenie za podobne do opisywanego we wprowadzeniu do tej części wywiadu uznało 5% dziewcząt i aż 12% chłopców; również uczniowie płci męskiej częściej niż uczennice wskazywali odpowiedź *zdarza się, że czuję się podobnie* (45% badanych płci męskiej do 32% badanych płci żeńskiej).

Również wiek respondentów korelował z odczuwaniem nadmiernej presji i deprecjonowania osiągnięć - problem ten nie dotyczy 60% piątoklasistów; wśród uczniów klas szóstych odsetek częstości wskazań tej odpowiedzi jest o 14 punktów procentowych mniejszy. Omawiana sytuacja incydentalnie dotyka 28% uczniów klas piątych oraz 49% szóstoklasistów, co pozwala na potwierdzenie tezy o większym odbieraniu przez dzieci oczekiwań rodziców jako nadmiernych i niemożliwych do wypełnienia w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej.

Zdecydowana większość (blisko 57%) badanych uczniów jest zdania, że problem biedy nie dotyka ich rówieśników. Biedę i ubóstwo dotyczące rówieśników częściej dostrzegają dziewczęta niż chłopcy. W podobnym stopniu rozkład odpowiedzi różnicuje również wiek respondentów. Starsze dzieci – uczniowie klas szóstych – częściej niż młodsi rówieśnicy (odpowiednio 42% i 33%) wskazywały, że problem ubóstwa dotyka niewielkiej liczby ich rówieśników. Zdecydowana większość (niemal 95%) uczestników badania – niezależnie od płci i wieku – deklaruje, że problem biedy czy ubóstwa nie dotyczy ich w żadnym stopniu. Jeden na dwadziestu pięciu respondentów odpowiada, że bywają sytuacje, w których rodzice nie mogą zaspokoić jego podstawowych potrzeb bytowych, a niespełna 2% badanych wskazuje, że problem ten dotyczy ich w znacznym stopniu.

W gronie badanych, dwie trzecie (66%) uważa, że żadnego z ich rówieśników nie dotyka przemoc słowna ze strony dorosłych. Rozkład odpowiedzi na to pytanie nie był skorelowany z wiekiem respondentów – zarówno piątoklasiści jak i uczniowie klas szóstych odpowiadali bardzo podobnie. Czynnikiem nieznacznie różnicującym opinie respondentów była natomiast ich płeć; zjawisko agresji słownej dotyczące *około połowy rówieśników* dostrzega 11% badanych chłopców i o ponad połowę mniej (5%) dziewcząt. W gronie badanych

uczniów szkół podstawowych, czterech na pięciu respondentów (82%) deklaruje, że nie spotyka się w domu rodzinnym z agresją słowną. Kolejne 11% ujawnia, że zdarza się, iż sytuacje takie jak krzyki czy wyzwiska w ich kierunku mają miejsce incydentalnie, zaś 7% deklaruje, że w ich domach rodzinnych zdarza się to często.

Na pytanie o liczbę rówieśników, którzy zdaniem badanych dotknięci są przemocą fizyczną w domu rodzinnym, zdecydowana większość uczniów (ponad 92%) odpowiada, iż zjawisko to nie dotyczy żadnego z ich kolegów i koleżanek. Zdaniem 96% uczennic problem ten nie dotyczy ich rówieśników – wśród uczniów odsetek częstości wskazań tej odpowiedzi był już o 7 punktów procentowych niższy. W gronie badanych uczniów niemal wszyscy (98%) respondenci deklarują, że ich sytuacja w domu rodzinnym jest zupełnie inna niż opisana we wprowadzeniu do tego bloku pytań. Średnio dwoje na sto dzieci w klasach piątych i szóstych odpowiada jednak, że zdarza im się zostać w domu pobitymi na tyle silnie, by na ciele widoczne były ślady odniesionych obrażeń w postaci siniaków i zadrapań. Na pytanie, czy są przez opiekunów karani fizycznie (*laniem*) za drobne nawet przewinienia, niespełna 4% badanych dzieci odpowiedziało twierdząco.

Niemal trzy czwarte (74%) biorących udział w badaniu uczniów deklaruje, że reakcją rodziców lub opiekunów na ich nieposłuszeństwo jest rozmowa i próba wyjaśnienia, dlaczego takie, a nie inne zachowania nie powinny mieć miejsca. Jeden na trzech respondentów (35%) jest również karany ograniczeniami – przede wszystkim rodzice blokują dostęp do komputera, Internetu, telewizji czy gier wideo. Kolejne 15% badanych odpowiada, że rodzicom zdarza się stracić opanowanie i zareagować na nieposłuszeństwo krzykiem.

Niemal wszyscy badani uczniowie (97%) są zdania, że żadnego z ich rówieśników nie spotkały akty przemocy seksualnej związane z dotykiem; pozostałe 3% uważa, że w sytuacji takiej znajduje się *niewielu rówieśników*. Zaskakująco często (łącznie 24% przypadków) respondenci wskazywali natomiast, że ich rówieśnicy oglądają w towarzystwie osób dorosłych niewłaściwe dla nich czasopisma lub filmy. Odpowiedzi były w tym wypadku bardzo silnie zróżnicowane ze względu na płeć dzieci; żadnego z rówieśników sytuacja taka nie spotyka według 81% badanych chłopców i 66% dziewcząt. Deklarowane stosowanie przemocy seksualnej bez dotyku wobec dzieci nie zależało od ich wieku – odpowiedzi uczniów klas piątych i szóstych rozkładały się porównywalnie. Nieznacznie częściej ofiarami są w tym wypadku chłopcy (92% odpowiedzi przeczących) niż dziewczęta (93% takich wskazań). Tylko badani płci męskiej ujawnili, że zetknęli się z przemocą seksualną bez dotyku więcej niż jeden raz.

Na pytanie o osoby, u których szukaliby pomocy w omawianych w kwestionariuszu sytuacjach, badani w pierwszej kolejności wskazywali na *kogoś z rodziny*; odpowiedź tę nieco częściej zaznaczały dziewczęta (69% wskazań) niż chłopcy (64%).

Czterech na pięciu badanych uczniów jest zdania, że w wypadku picia przez dziecko alkoholu lub palenia papierosów dopuszczalne jest zastosowanie przez rodziców kary cielesnej (*lania*), a trzy czwarte respondentów dopuszcza ją także w wypadku wagarów. Mniej niż połowa uczestników badania dopuszcza natomiast taką reakcję rodziców na złe oceny dziecka, zbyt późne powroty do domu czy kłamstwa. Wyższe przyzwolenie na stosowanie kar cielesnych we wszystkich badanych przypadkach odnotowano wśród uczniów klas piątych. Największe różnice związane były z karaniem w ten sposób drobnej kradzieży (zgodę na karę cielesną wyraziło 75% młodszych i 59% starszych dzieci) oraz zniszczenia cennego przedmiotu (odpowiednio 62% oraz 41%).

Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych, opinie na temat przejawów przemocy fizycznej i psychicznej są podzielone. Zdaniem niemal wszystkich respondentów za akty takie uznać można pobicie, gwałt, szantaż emocjonalny i groźby pozbawienia kogoś środków do życia. Najczęstszą przyczyną występowania przemocy w rodzinie jest – zdaniem respondentów – nadużywanie alkoholu przez sprawcę oraz brak umiejętności panowania nad gniewem.

Niespełna połowa (40%) badanych nastolatków ujawnia, że spotyka się w najbliższym otoczeniu z aktami przemocy. Wartość ta jest niezależna od wieku badanych, natomiast skorelowana z płcią – odsetek wskazań twierdzących wśród uczennic jest o 8 punktów procentowych wyższy niż wśród uczniów płci męskiej. Blisko połowa (48%) badanych obserwujących w swoim najbliższym otoczeniu akty przemocy deklaruje, że ich ofiarami padają dzieci.

Co piąty badany (20%) ujawnia, że w dzieciństwie padł ofiarą przemocy. Odpowiedzi twierdzących częściej udzielały dziewczęta (blisko 9 punktów procentowych różnicy w odniesieniu do chłopców), natomiast wiek badanych nie różnicował ich odpowiedzi w istotny statystycznie sposób. Najczęściej spotykającym uczniów w dzieciństwie aktem przemocy była kara za złe postępowanie, wskazana przez 47% badanych, potwierdzających doświadczanie przemocy.

Problem przemocy wśród uczniów bielskich szkół ponadpodstawowych wydaje się być rozpowszechniony. Blisko 40% badanych nastolatków deklaruje, że obserwuje zachowania agresywne w swoim najbliższym otoczeniu. Niemal wszyscy uczniowie deklarują, że zdarza im się paść ofiarą agresji fizycznej lub psychicznej, a około połowa jest również sprawcami przemocy – zwłaszcza w gronie rówieśniczym. Nie istnieją w tym obszarze istotne dysproporcje między płciami, jednak ostrożnie wnioskować można, że ofiarami przemocy częściej padają dziewczęta, chłopcy natomiast są bardziej agresywni w środowisku rówieśniczym. Zjawisko przemocy szkolnej jest szczególnie rozpowszechnione wśród uczniów szkół gimnazjalnych.

Prócz diagnozy problemu przemocy w rodzinie analizie warto poddać również zasoby systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służące zapobieganiu wystąpienia przemocy w rodzinie i rozwiązywaniu ww. problemu.

W raporcie z grudnia 2012 z badań zrealizowanych przez Instytut Badawczy Millward Brown SMG/KRC pn. „Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/ grupy robocze, a także realizacji procedury Niebieskie Karty w oparciu o rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy Niebieska Karta”, przedstawiono informacje dotyczące 1666 zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (z 65% gmin w Polsce), powołanych w ramach znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Większość z nich funkcjonowało w gminach wiejskich (63%), jedna czwarta w gminach miejsko-wiejskich (24%), a pozostałe w gminach miejskich (13%).

- Większość badanych zespołów interdyscyplinarnych powstała w 2011 r. (75%). W przypadku 79% badanych zespołów podobny zespół nie działał w gminie wcześniej.
- 98% badanych zespołów ma określony w drodze uchwały rady gminy tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania.
- Według deklaracji respondentów w przypadku 90% badanych zespołów interdyscyplinarnych na terenie gminy, w której funkcjonują, opracowany został gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a w przypadku 98% spośród nich ten program na terenie samorządu gminnego jest realizowany.
- W przypadku 79% badanych zespołów na terenie gminy prowadzone jest poradnictwo i interwencja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- W skład badanych zespołów interdyscyplinarnych wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (100%), gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (100%), oświaty (99%) i ochrony zdrowia (94%). W skład zdecydowanej większości zespołów wchodzi także kuratorzy sądowi (88%), w skład połowy (48%) - przedstawiciele organizacji pozarządowych, a przedstawiciele Prokuratury w skład 16% badanych zespołów. W większości przypadków porozumienia o współpracy z instytucjami zostały przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zawarte. Wśród członków 25% badanych zespołów są także przedstawiciele innych instytucji.
- 90% badanych zespołów interdyscyplinarnych tworzy grupy robocze. W przypadku zdecydowanej większości badanych zespołów tworzących grupy robocze w skład grup roboczych zawsze lub w większości przypadków wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (97%) oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (80%). W 60% badanych zespołów powołujących grupy robocze zawsze lub w większości przypadków wśród członków grupy roboczej są przedstawiciele oświaty, a w przypadku 30% - przedstawiciele ochrony zdrowia. Kurator sądowy zawsze lub przeważnie jest członkiem grup roboczych w przypadku 41% badanych zespołów tworzących grupy robocze.
- Zdecydowana większość badanych zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych realizuje zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- W przypadku niemal wszystkich badanych zespołów członkowie zespołu (96%) oraz grup roboczych (97%) wykonują swoje zadania bezpłatnie w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych.
- W 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty” realizowało 96% badanych zespołów interdyscyplinarnych.
- W 2012 r. w przypadku badanych zespołów procedurę „Niebieskie Karty” wszczynali najczęściej policjanci i pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. To także do przedstawicieli tych instytucji najczęściej trafiają zdaniami respondentów zgłoszenia o przemocy w rodzinie. Rzadziej wskazywano przedstawicieli innych uprawnionych instytucji (przedstawiciele oświaty - 25%, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 13%, ochrony zdrowia – 10%).

- Połowa badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” zawsze zawiadamia Policję lub Prokuraturę o sprawach przemocy w rodzinie, które trafiają do zespołu lub grupy roboczej, 13% - zawiadamia organy ścigania w mniej więcej w trzech czwartych przypadków, 12% - mniej więcej w połowie przypadków, 16% - mniej więcej w jednej czwartej przypadków, a 5% - nigdy.
- Zdecydowana większość (90%) badanych oceniła podejmowane przez swój zespół interdyscyplinarny działania pomocowe dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie jako skuteczne, a 8% - jako nieskuteczne. Natomiast prowadzone przez swój zespół interdyscyplinarny oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie ponad połowa (60%) badanych oceniła jako skuteczne, a ponad jedna trzecia (37%) - jako nieskuteczne.
- Uczestniczący w badaniu przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych jako najbardziej skuteczne sposoby przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazywali najczęściej współpracę różnych instytucji w ramach zespołów interdyscyplinarnych (93% wskazań), możliwość zgłoszenia Policji lub w Prokuraturze przypadków stosowania przemocy w rodzinie przez każdego (89%), dostępność bezpłatnego poradnictwa psychologicznego dla rodzin w zakresie rozwiązywania konfliktów (81%) oraz orzekanie dozoru kuratora sądowego dla osób stosujących przemoc w rodzinie (80%). Rozwiązania te umożliwiają stosunkowo szybkie, sprawne, spójne i konsekwentne działania mające na celu udzielenie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie w taki sposób, aby zaprzęstały jej stosowania.
- W opinii uczestniczących w badaniu przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych stosunkowo najmniej skutecznymi sposobami przeciwdziałania przemocy w rodzinie są te, które najtrudniej wyegzekwować, a ich oddziaływanie na sprawcę przemocy w rodzinie jest niewystarczające: wskazywano najczęściej sądowe nakazywanie osobom stosującym przemoc w rodzinie i nadużywającym alkoholu powstrzymywanie się od nadużywania alkoholu (64% wskazań), sądowo nałożony obowiązek przeproszenia osoby pokrzywdzonej dla osób stosujących przemoc w rodzinie (61%) w ramach obowiązków, które sprawca przemocy w rodzinie musi wykonać w okresie próby (np. przy warunkowym umorzeniu postępowania bądź warunkowym zawieszeniu wykonania kary) czy sądowy nakaz powstrzymywania się od kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną dla osób stosujących przemoc w rodzinie (61%).
- Jako najważniejsze korzyści pracy interdyscyplinarnej wskazano kompleksowe, wieloaspektowe udzielanie pomocy rodzinie dotkniętej przemocą w rodzinie (47%), wzajemne uczenie się, dzielenie wiedzą i doświadczeniami (46%) oraz lepszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (38%).
- Wśród największych trudności przy realizacji zadań nałożonych na zespół interdyscyplinarny/ grupę roboczą najczęściej wskazywano fakt, że spotkania wymagają pogodzenia obowiązków i ograniczeń czasowych wielu osób (74%). Wskazywano także ograniczenia budżetowe (51%) - zarówno ograniczone środki finansowe na działalność zespołu, jak i gratyfikacje czy szkolenia dla członków. Niemal równie często wskazywano wśród największych trudności także braki w zasobach po stronie instytucji zaangażowanych do pracy w zespole interdyscyplinarnym (47%). Wskazywano także, choć rzadziej, brak instrumentów do egzekwowania podjętych wspólnie decyzji (41%) i utrudnienia biurokratyczne (34%) związane między innymi z prowadzeniem obszernej dokumentacji.
- Najmocniejszymi stronami badanych zespołów interdyscyplinarnych okazały się być na podstawie odpowiedzi respondentów: fakt, że członkowie reprezentują różne instytucje (61%), sprawna komunikacja i przepływ informacji między członkami (45%), skoordynowane działania, ustalone cele i zasady pracy zespołu (44%) oraz fakt, że członkowie są kompetentni, posiadają wiedzę i doświadczenie (43%). Natomiast jako najsłabsze strony zespołów wskazano brak przedstawicieli niektórych instytucji wśród członków (32%) oraz nie zajmowanie przez członków decyzyjnych stanowisk w swoich instytucjach (30%). Jedna czwarta (24%) respondentów jako najsłabszą stronę zespołu wskazała brak poparcia kierownictwa instytucji, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu. Jedna piąta (20%) respondentów wskazała na niewystarczające kompetencje, wiedzę i doświadczenie członków zespołu.

Nie sposób nie wspomnieć przy analizie polskiego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o wnioskach przedłożonych w raporcie z kontroli pn. „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przez administrację publiczną” przez Najwyższą Izbę Kontroli¹⁹, która „(...) oceniła negatywnie skuteczność

¹⁹ Informacja o wynikach kontroli NIK nr KPS-4101-04-00/2013, Nr ewid.143/2013/P/12/107/KPS

realizacji przez administrację publiczną zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustalenia kontroli wykazują na znaczne rozbieżności pomiędzy zakładanymi celami wprowadzonych z dniem 1 sierpnia 2010 r. znowelizowanych przepisów, a ich funkcjonowaniem w praktyce. Wprowadzone zmiany znacznie pogorszyły sytuację osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także doprowadziły do wyraźnego spadku liczby ujawnianych przypadków przemocy w rodzinie, co jest tym bardziej niekorzystne, że i tak tylko niewielka część z nich jest ujawniana. Związane to było, z jednej strony, ze znacznym zbiurokratyzowaniem procedury, z drugiej zaś, z odebraniem Policji i przekazaniem nowo utworzonym zespołom interdyscyplinarnym, kluczowych zadań w systemie przeciwdziałania przemocy, bez uregulowania kwestii ich statusu oraz bez przyznania im uprawnień i środków niezbędnych do wykonywania powierzonych zadań. Przyjęte rozwiązania zakładające nadmiernie biurokratyczne struktury, znaczne zwiększenie ilości tworzonej dokumentacji i jej dublowanie, a także przewlekły tryb postępowania, w zasadzie uniemożliwiały sprawne i szybkie udzielenie pomocy, pomimo zaangażowania wielu osób reprezentujących różne instytucje publiczne i organizacje pozarządowe”.

W ponad 80% wyroki wobec sprawców, których czyny wyczerpywały znamiona przestępstwa, orzekane były przez sądy w zawieszeniu, a wobec sprawców nie prowadzono wynikających z ustawy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Działaniami takimi objętych było zaledwie kilka procent sprawców. Wynikało to z tego, że sądy nie orzekały tego środka zawieszającego wykonanie kary, stosując jako jedyny środek wstrzymanie się od nadużywania alkoholu.

Zdaniem NIK „zwrócić należy także uwagę na zauważalną niechęć do nowych rozwiązań zarówno wśród ofiar przemocy, które nie decydują się na powiadomienie organów ścigania o zaistniałym przestępstwie, jak i instytucji, które mają im pomagać, bowiem wprowadzone zmiany były oderwane od ich realnych możliwości kadrowych, lokalowych i finansowych, a wiązały się ze znacznym zaangażowaniem czasowym, bez żadnej rekompensaty finansowej.”²⁰

Analiza i monitoring działania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej, m.in. w okresie realizacji „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej na lata 2010-2013” pozwala wysnuć wnioski, iż miasto na prawach powiatu Bielsko-Biała realizuje zadania gminy, powiatu oraz zadania z zakresu administracji rządowej zlecone powiatom na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) oraz przepisów wykonawczych. Posiada adresowaną do różnych grup odbiorców, bogatą ofertę poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego i prawnego, ofertę interwencyjną, terapeutyczną oraz ofertę programów profilaktycznych, a także promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą.

Gmina Bielsko-Biała corocznie bierze udział w co najmniej kilku ogólnopolskich kampaniach społecznych przeciwdziałających zjawisku przemocy w rodzinie, w które angażuje się wiele podmiotów z różnych obszarów systemu. Miasto Bielsko-Biała pozyskuje również corocznie środki zewnętrzne celem realizacji powołanych wyżej zadań, w szczególności na prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Ponadto środki zewnętrzne pozyskuje na realizację działań profilaktycznych, edukacyjnych, informacyjnych i diagnozy społecznej. Przykładem może być projekt <<„Rodzina w relacjach bez przemocy” – profilaktyczno-edukacyjny program zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej>> realizowany w ramach Programu Ochronowego *Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie*. Minister pracy i polityki społecznej zlecił gminie Bielsko-Biała realizację w okresie od 12 sierpnia do 31 grudnia 2013r. powołanego wyżej zadania publicznego, przekazując na ten cel 74.000,00 zł dotacji (wkład własny w wysokości 32.490,00zł). Projekt ten realizował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej przy udziale powołanego przez Prezydenta Miasta Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej. Projekt poza rozwijaniem społecznej świadomości i wrażliwości wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz promowaniem wartości rodzinnych, miał na celu zdiagnozowanie skali aktualnego zagrożenia rodzin przemocą na terenie gminy, zbadanie postaw społecznych mieszkańców z tym zjawiskiem związanych oraz dostępności do przedsięwzięć profilaktycznych i instytucji przeciwdziałających temu zjawisku na terenie miasta, a także zapotrzebowania na dodatkowe formy interwencji, pomocy, wsparcia i psychoterapii. W ramach projektu zapewniono rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, dostęp do programu profilaktyczno-edukacyjnego mającego na celu specjalistyczną pomoc w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci, sposobów kształtowania właściwych relacji

---

²⁰ Ibidem

między członkami rodziny oraz kształtującego u dzieci umiejętności niezbędne w prawidłowym rozwoju osobistym i społecznym, dotyczące poczucia własnej wartości, konstruktywnej komunikacji interpersonalnej, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, m.in. w sytuacjach rozpadu rodziny i bezdomności, a także rozwiązywania konfliktów bez przemocy. Program składał się z 3 podstawowych modułów:

a) Programu spotkań indywidualnych (psychologiczno-pedagogicznych) oraz warsztatów grupowych służących

podnoszeniu kompetencji rodzicielskich dla kobiet zagrożonych problemem bezdomności, a jednocześnie zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie wraz ze spotkaniami dla ich dzieci w dwóch grupach wiekowych. Zorganizowano także dla dzieci i matek wyjście na ściankę wspinaczkową, do Figlo-Parku, do teatru oraz kina. Ponadto program uzupełniały 2 dwudniowe wyjazdowe sesje warsztatowe dla uczestniczek programu warsztatów umiejętności rodzicielskich oraz ich dzieci w 2 grupach wiekowych.

Program warsztatów umiejętności rodzicielskich obejmował m.in. następujące zagadnienia:

- rozwój umiejętności rodzicielskich, analiza samopoczucia uczestników szkolenia w roli rodzica, analiza celów wychowawczych i ich realności oraz adekwatności,
- komunikacja w rodzinie: diagnoza stylów komunikowania się członków rodziny, analiza pod kątem zgodności komunikacji werbalnej i niewerbalnej, analiza poprawności treściowej komunikatu i jego zgodności z intencją nadawcy oraz możliwościami zrozumienia go przez konkretnego odbiorcę, ćwiczenie w formułowaniu pozytywnych i efektywnych komunikatów,
- rozwiązywanie konfliktów rodzinnych: diagnoza struktury rodzin, ról pełnionych przez poszczególnych członków rodziny, zakresu wpływów, praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny,
- sposoby kształtowania relacji rodzice-dzieci, analiza rozumienia roli rodzica i wyobrażeń na temat jej pełnienia, odwołanie do własnych doświadczeń jako dziecka u poszczególnych uczestników,
- rozumienie pojęcia odpowiedzialności rodzicielskiej; analiza czynników pomocnych w postępowaniu dyktowanym tą odpowiedzialnością: praca nad budowaniem autorytetu i konsekwentnej postawy wobec dzieci,
- nagrody i kary – wskazówki odnośnie ich ustalania i stosowania w wychowaniu dzieci, przeformułowanie kary w „konsekwencję ponoszoną po świadomym naruszeniu ustalonych zasad” – jako formy bardziej budującej szacunek do samego siebie i nie naruszającej poczucia wartości u dziecka,
- wymiana doświadczeń własnych i odniesienie ich do szerszego kontekstu, porównanie z populacją pod kątem najczęściej popełnianych przez rodziców błędów, formułowanie zaleceń i jak błędów unikać,
- etapy rozwoju dzieci i młodzieży i problemy napotymane na poszczególnych etapach – podanie informacji teoretycznych: ogólne omówienie praw rozwoju osobowości człowieka ze skupieniem na okresie dzieciństwa i adolescencji,
- metody radzenia sobie z dzieckiem sprawiającym problemy wychowawcze –wymiana doświadczeń własnych i na tej bazie próby wypracowywania rozumienia zachowań dziecka, określania mu granic i budowania strategii postępowania wobec buntu i sprzeciwu,
- rozpad rodziny i jego wpływ na wychowanie dzieci – podanie prognoz rozwoju osobowości i emocjonalności dzieci, których rodzice się rozstali z podkreśleniem czynników sprzyjających pozytywnemu rozwojowi i czynników sprzyjających wystąpieniu zaburzeń emocjonalnych i patologii zachowania jako konsekwencji rozstania rodziców; zasady sposobu informowania dziecka o rozstaniu i rozmawiania z nim w tym temacie tak, by powiedzieć prawdę w sposób który sprawi, że dziecko będzie zdolne do przyjęcia tej wiedzy a jego poczucie bezpieczeństwa możliwie najbardziej ocalone.
- socjologiczna zmiana stylu funkcjonowania rodziny związana ze zmianą pełnienia tradycyjnych ról kobiety i mężczyzny w rodzinie (równouprawnienie, aktywność zawodowa kobiety ,itd.); zwrócenie uwagi na potrzebę zaangażowania mężczyzn w wychowanie dzieci – podkreślenie funkcji ojca jako szczególnego autorytetu moralnego;

b) Diagnozy społecznej bielszczan w zakresie postaw wobec zjawiska przemocy w rodzinie i zagrożeń z nim związanych, ze szczególnym uwzględnieniem badań dotyczących środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie, w tym zamieszkałych w Domu dla Bezdomnych.

c) Konferencji pn. *Rodzina w relacjach bez przemocy*, stanowiącej zwieńczenie i podsumowanie realizacji projektu, do udziału w której zaproszono przedstawicieli wielu instytucji i organizacji systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej. Podczas konferencji przedstawiono wyniki diagnozy społecznej nt. zagrożenia zjawiskiem przemocy w rodzinie na terenie miasta, dobre praktyki w zakresie zapobiegania tym negatywnym zjawiskom, a w szczególności ewaluację programu podnoszenia kompetencji rodzicielskich realizowanego dla kobiet zagrożonych problemem bezdomności i przemocy w rodzinie wraz ze spotkaniami dla dzieci. Konferencja była również okazją do spotkania przedstawicieli bielskich instytucji i organizacji działających na rzecz profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zacieśnienia ich

współpracy. W ramach projektu podjęto działania w celu przybliżenia mieszkańcom miasta problemu przemocy w rodzinie, jego źródeł i sposobów reagowania na przemoc. Uczyniono to poprzez zamieszczanie artykułów w lokalnej prasie i na stronie internetowej Urzędu, a także poprzez udział w audycji radiowej, udostępnianie bielszczanom materiałów informacyjnych oraz organizację powołanej wyżej konferencji.

W ramach realizacji przez system przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej, Prezydent Miasta Bielska-Białej w drodze Zarządzenia Nr ON.0050.667.2011.PS z dnia 27 lipca 2011r., zmienionego Zarządzeniem Nr ON.0050.1499.2012.PS z dnia 14 czerwca 2012 roku, powołał na okres 4 lat Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej. Zgodnie z art. 9a ust. 15 powyższej ustawy, określenie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania leży w kompetencji rady gminy. Wobec powyższego szczegółowe warunki funkcjonowania Zespołu określiła Rada Miejska w Bielsku-Białej uchwałą Nr IV/41/2011 z dnia 1 lutego 2011r. (z późn.zm.) w sprawie określenia trybu, sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Powołanie Zespołu poprzedziło zawarcie Porozumień między Prezydentem Miasta Bielska-Białej, a podmiotami, których przedstawiciele wchodziły w skład Zespołu. Zespół realizował dotychczas zadania określone przepisami prawa.

Tabela nr 1.

Realizacja w latach 2012-2013 procedury „Niebieska Karta” przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej oraz Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej wraz z powołanymi przez niego grupami roboczymi.

l.p.	Wyszczególnienie	2012	2013
1.	Ilość środowisk	391	761
1.1.	Liczba wizyt w środowisku	794	1337
1.2.	Liczba konsultacji indywidualnych	591	1080
1.3.	Liczba Niebieskich Kart	515	619
1.4.	Liczba posiedzeń (spotkań) grup roboczych	1540	2174
1.5.	Liczba zakończonych „Niebieskich Kart”	167	488

IV. Analiza SWOT Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej na lata 2014-2020

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwinięta na terenie Bielska-Białej infrastruktura podmiotów obejmujących swoimi kompetencjami wiele aspektów zjawiska przemocy w rodzinie, w szczególności bogata oferta poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego i prawnego, oferta interwencyjna, terapeutyczna oraz oferta programów profilaktycznych, a także promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ małe zainteresowanie osób stosujących przemoc w rodzinie programami korekcyjnymi oraz mało efektywna procedura motywowania ich przez podmioty systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, ➤ niewystarczające upowszechnienie informacji o naturze problemu przemocy domowej oraz kompetencjach i zadaniach realizowanych przez podmioty działające na rzecz rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą na terenie miasta Bielska-Białej,

- istnienie na terenie miasta wielu podmiotów dysponujących dużą liczbą pracowników pierwszego kontaktu, stanowiących źródło informacji o faktach przemocy domowej (m.in. pracownicy socjalni, dzielnicowi, kuratorzy sądowi, lekarze pierwszego kontaktu, pedagodzy szkolni),
- „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Bielsku-Białej na lata 2013-2020” oraz dotychczas realizowany „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Bielska-Białej na lata 2010-2013”, uwzględniające rozwiązania systemowe problemu przemocy w rodzinie,
- sformalizowana porozumieniami, zgodna z uchwałami Rady Miejskiej w Bielsku-Białej i Zarządzeniami Prezydenta Miasta Bielska-Białej efektywna, wieloletnia współpraca między podmiotami systemu realizującymi zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w ostatnich latach realizowana również w ramach funkcjonującego Zespołu Interdyscyplinarnego,
- realizacja standardów i procedur diagnozy, interwencji oraz pomocy osobom poszkodowanym przemocą w rodzinie w oparciu o wydane akty wykonawcze do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- realizacja na terenie miasta (od 7 lat) programu korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej z dogodną lokalizacją na terenie miasta, posiadający ofertę całodobowej pomocy telefonicznej, ambulatoryjnej i hostelowej o charakterze interwencji kryzysowej,
- włączanie się w kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawicieli władz samorządowych, miejskich instytucji oraz organizacji pozarządowych działających na terenie miasta,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na polu przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie,

- wymagająca doprecyzowania procedura interwencyjna w sprawie przemocy wobec dzieci po godzinach pracy MOPS w Bielsku-Białej,
- duża rotacja kadr w służbach interwencyjnych, wymagających systematycznych szkoleń i superwizji,
- desensoryzacja, wypalenie zawodowe części kadry instytucji i podmiotów systemu przeciwdziałających przemocy domowej, wywołane m.in. nadmiarem obowiązków zawodowych, przeżywaniem silnych emocji w kontakcie z problemem przemocy, nieświadomością własnych kompetencji zawodowych i granic możliwości pomocy oraz niejasnymi przepisami prawa które nadmiernie biurokratyzują i wydłużają czasowo podjęcie interwencji i pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie,
- mity i stereotypy społeczne oraz własne doświadczenia związane z przemocą, podtrzymujące przemoc w rodzinie i powstrzymujące przed ujawnieniem problemu w rodzinie i środowisku oraz poszukiwaniem pomocy, powodujące nieuzasadnione oczekiwania w stosunku do służb podejmujących interwencje wobec przemocy,

<ul style="list-style-type: none"> ➤ mobilność i elastyczność działania kadr podmiotów miejskich, ➤ wysoka świadomość dotycząca rangi problemu przemocy domowej panująca wśród kadr instytucji miejskich oraz umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału w realizacji zadań przeciwdziałania przemocy, ➤ organizowanie systematycznych szkoleń i superwizji dla podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności służb nowo zobowiązanych do realizacji procedury Niebieskiej Karty (oświata i służba zdrowia) oraz Zespołu Interdyscyplinarnego i powołanych przez niego grup roboczych, 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ postęp w sprawie zmiany społecznych przekonań nt. zjawiska przemocy w rodzinie oraz metod przeciwdziałania mu m.in. na skutek organizowanych ogólnopolskich oraz lokalnych kampanii społecznych w tej sprawie, ➤ rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym, ➤ coraz większa akceptacja społeczna dla działań podejmowanych na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie, ➤ wykorzystywanie instrumentów prawnych stworzonych m.in. przez ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn.zm.) wraz z aktami wykonawczymi, ➤ funkcjonowanie lokalnej koalicji, która zrzesza przedstawicieli Zespołów Interdyscyplinarnych, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pogłębiający się problem ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin oraz innych problemów społecznych, będących zarówno konsekwencją, jak i źródłem problemu przemocy w rodzinie, ➤ przepisy prawa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności rozporządzenia wykonawcze do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, które nadmiernie biurokratyzują i wydłużają czasowo podjęcie interwencji i pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie, nie stanowiąc podstawy do przekazania dodatkowych środków finansowych dla gmin, którym powierzono wiele nowych zadań w powołanym wyżej zakresie; wprowadzane zmiany były oderwane od ich realnych możliwości kadrowych, lokalowych i finansowych, a wiązały się ze znacznym zaangażowaniem czasowym, bez żadnej rekompensaty finansowej, ➤ przewlekłość spraw sądowych dotyczących przemocy w rodzinie, utrudniająca skuteczną pomoc dla osób poszkodowanych przemocą w rodzinie oraz pracę z osobami stosującymi przemoc w rodzinie,

V. Rekomendacje, założenia, cele i zadania Programu.

W oparciu o powołane wyżej wyniki badań, wnioski płynące z monitoringu Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej na lata 2010-2013 oraz wyniki kontroli NIK i analizę SWOT w Programie na lata 2013-2020, rekomenduje się do realizacji w szczególności:

- 1.** Kontynuowanie długofalowej edukacji społecznej w zakresie racjonalnych i systemowych oddziaływań na postawy społeczne, rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości wobec zjawiska przemocy w rodzinie, promowanie wartości rodzinnych, relacji opartych na konstruktywnych formach rozwiązywania konfliktów i metod wychowawczych wykluczających używanie przemocy.
- 2.** Kontynuowanie informowania społeczności lokalnej oraz osób uwikłanych w przemoc i członków systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o miejscach i ofercie uzyskania stosownej pomocy w powołanym wyżej zakresie.
- 3.** Systematyczne zwiększanie ilości i różnorodności form oddziaływań profilaktycznych kierowanych do rodzin zagrożonych przemocą, a także do innych grup adresatów, w szczególności dzieci i młodzieży.
- 4.** Rozwijanie kompleksowej wieloaspektowej oferty pomocowej dla rodzin dotkniętych problemem przemocy.
- 5.** Tworzenie warunków rozwoju współpracy pomiędzy podmiotami systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności realizacja szkoleń i superwizji dla podmiotów systemu.
- 6.** Cykliczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Bielska-Białej oraz monitorowanie i ewaluacja realizacji Programu.

Przystępując do opracowania Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej na lata 2013-2020 przyjęto założenie, iż złożona natura problemu przemocy w rodzinie sprawia, że w pragmatyce swoich działań pojedyncze instytucje nie są w stanie same wypracować strategii gwarantujących ich rozwiązanie. Działania wybiórcze, nie obejmujące całego systemu rodzinnego i prowadzone przez różne instytucje bez porozumienia między nimi, przyczynić się mogą do pogłębienia niekorzystnych zjawisk. Miasto, posiadając zasoby ludzkie i rzeczowe służące rozwiązywaniu problemów przemocy społecznych, zamierza rozwijać swoje działania skierowane do rodzin z problemem przemocy domowej, gdyż problemy te wymagają zaangażowania we współdziałanie ze strony wielu służb społecznych, a pojedyncze instytucje nie są w stanie same pomóc rodzinom w przezwycięzeniu ich trudnej sytuacji życiowej. Tworzenie i rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wymaga działań w czterech nurtach kierowanych do różnych grup odbiorców: działań uprzedzających, interwencyjnych, wspierających i korekcyjno-edukacyjnych.

Program w założeniach uwzględnia specyfikę miasta Bielska-Białej, posiadane zasoby instytucjonalne, podejmowane dotychczas działania na terenie miasta oraz szanse płynące z otoczenia. Odpowiada na potrzeby wskazane przez społeczności lokalnej. Zakłada współpracę podmiotów o lokalnym i ogólnopolskim zasięgu działania. Przewiduje monitoring w oparciu o stosowne wskaźniki i ewaluację działań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizacja zadań Programu odbywać się będzie zgodnie z następującymi zasadami:

- 1.** Traktowanie zjawisk przemocy w rodzinie jako sytuacji wieloaspektowej, nie tylko interpersonalnej relacji: sprawca – ofiara.
- 2.** Zwiększanie bezpieczeństwa ofiary przemocy i dzieci stanowi priorytet podejmowanych działań.
- 3.** Zwiększanie świadomości praw osobistych ofiar. Porządkowanie u ofiar wzorca normy i patologii, zdrowia i choroby. Pomnażanie mocy osobistej ofiar poprzez zmniejszanie poczucia zagrożenia, osamotnienia, niezrozumienia, zwiększanie poczucia siły, kompetencji.
- 4.** Interdyscyplinarność w podejściu do konstruowania planu pomocy ofierze.
- 5.** Poufność zgodna z literą prawa i interesami ofiar.
- 6.** Odpowiedzialność członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych za pełnienie swoich ról zawodowych.
- 7.** Ustalanie strategii długofalowego procesu pomagania, nie spontanicznej, dorywczej pomocy.
- 8.** Odpowiedzialne odwoływanie się do zasobów ofiar i sprawców przemocy. Uznanie prawa dorosłej osoby doznającej przemocy w kierowaniu własnym życiem.
- 9.** Dbanie o dostarczanie rzetelnych informacji.
- 10.** Zasada wyłącznej odpowiedzialności sprawcy za stosowaną przemoc niezależnie od tradycji i kultury.

Głównym celem Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem. Cel ogólny będzie realizowany poprzez poniższe cele szczegółowe.

Cel 1 Programu - rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości wobec zjawiska przemocy w rodzinie, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

- 1) organizowanie oraz współuczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach społecznych oraz przedsięwzięciach edukacji społecznej, uwrażliwiających i podnoszących świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy w rodzinie i przeciwdziałania mu, promujących wartości rodzinne, relacje oparte na konstruktywnych formach rozwiązywania konfliktów i metody wychowawcze wykluczające używanie przemocy,
- 2) upowszechnianie informacji o naturze problemu przemocy w rodzinie, jej atrybutach, formach, czynnikach ryzyka, możliwościach ochrony i przeciwdziałania przemocy domowej oraz możliwościach uzyskania pomocy na terenie miasta oraz podmiotach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 3) badanie postaw społecznych mieszkańców Bielska-Białej wobec zjawiska przemocy w rodzinie.

Cel 2 Programu - rozwijanie profilaktyki przemocy w rodzinie adresowanej do różnych grup społecznych, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

- 1) przegląd, ocena, dofinansowanie i promocja szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym przemocy w rodzinie, adresowanych do dzieci, młodzieży i rodziców,
- 2) realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych i „grup problemowych” adresowanych do dzieci, młodzieży, nauczycieli i pracowników żłobków, placówek oświatowych oraz opiekuńczo-wychowawczych dotyczących umiejętności niezbędnych w prawidłowym rozwoju osobistym i społecznym, w szczególności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów, wychowania bez przemocy,
- 3) realizacja programów ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców,
- 4) wczesne rozpoznawanie i reagowanie na sytuacje zagrożenia przemocą w rodzinie.

Cel 3 Programu - zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

- 1) organizowanie specjalistycznych szkoleń i konferencji dla pracowników służb, instytucji i organizacji w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o charakterze interdyscyplinarnym oraz dla poszczególnych grup zawodowych, m.in. dla pracowników pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia, instytucji wymiaru sprawiedliwości, kuratorów sądowych,
- 2) superwizowanie pracy realizatorów zadań systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel 4 Programu - zwiększanie dostępności i efektywności pomocy niesionej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zależności od ich sytuacji i potrzeb poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia socjalnego, pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, interwencji kryzysowej i psychoterapii, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

- 1) przeprowadzenie diagnozy potrzeb oraz oceny istniejących zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta wraz z ewaluacją systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 2) udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie pozostającym w środowisku zamieszkania,
- 3) udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie zmuszonym do opuszczenia miejsca zamieszkania,
- 4) dalsze wdrażanie standardów oraz procedur postępowania wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie, m.in. procedury „Niebieska Karta” dla pracowników służby zdrowia i oświaty,
- 5) uzupełnianie zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inspirowanie, wspieranie i promowanie nowych rozwiązań, procedur i instrumentów pracy systemu służących sprawnemu, efektywnemu przeciwdziałaniu przemocy w warunkach lokalnych.

Cel 5 Programu - rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służącego zwiększeniu skuteczności i dostępności pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie: ochronie ofiar przemocy w rodzinie oraz oddziaływaniom interwencyjnym i korekcyjnym kierowanym do sprawców przemocy domowej, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

- 1) weryfikacja dotychczasowej współpracy podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, uwzględniająca kompetencje i zadania podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta,
- 2) aktualizacja dotychczasowych i wypracowanie nowych procedur współpracy służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- 3) organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji i szkoleń interdyscyplinarnych dla podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 4) aktualizacja i udostępnienie zainteresowanym służbom, instytucjom, organizacjom oraz mieszkańcom miasta informacji o zjawisku przemocy w rodzinie i zasobach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także monitorowanie realizacji Programu,

Realizacja Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej na lata 2013-2020 ma wieloletnią perspektywę, niektóre z działań przedstawionych w Programie mają charakter długofalowy, a zatem ich realizacja przeciągnie się na kolejne lata. Podczas realizacji Programu możliwe jest wskazanie nowych zadań w związku z nowym programem krajowym oraz określeniem nowych potrzeb systemu, którego funkcjonowanie poddane będzie monitoringowi. Pełna realizacja celów Programu uzależniona będzie od stopnia zaangażowania wszystkich podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Bielska-Białej. Do opracowania niniejszego Programu wykorzystano dane uzyskane od wielu instytucji i organizacji realizujących zadania w obszarze przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz lokalnych i krajowych badań społecznych, a także wyników kontroli NIK. Pełna realizacja wyznaczonych celów Programu będzie uzależniona od stopnia zaangażowania podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ich realizację.

VI. Adresaci Programu:

Adresatami Programu są mieszkańcy gminy i miasta na prawach powiatu Bielska-Białej, w szczególności:

- osoby zagrożone przemocą w rodzinie,
- osoby dotknięte przemocą w rodzinie,
- osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- świadkowie przemocy w rodzinie,
- służby zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w szczególności osoby, podmioty, instytucje, a także organizacje pozarządowe systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VII. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej. Realizatorzy i Partnerzy Programu.

Sprawne funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji i współdziałanie pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się przemocą w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie wymaga w diagnozie, interwencji i pomocy wieloaspektowego spojrzenia na rodzinę i porozumienia wielu służb społecznych na terenie Bielska-Białej. Złożona natura problemów alkoholizmu i przemocy w rodzinie sprawia, że w pragmatyce swoich działań pojedyncze instytucje nie są w stanie same wypracować strategii gwarantujących ich rozwiązanie. W Bielsku-Białej funkcjonuje system instytucji, organizacji i służb społecznych, który ma na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i dostępności interdyscyplinarnej pomocy im udzielanej, a także zwiększenie skuteczności działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. System ten wymaga doskonalenia i temu służyć ma niniejszy Program.

System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej oparty będzie na sześciu filarach. Odpowiedzialnym za prawidłowe funkcjonowanie systemu jest ww. Zespół Interdyscyplinarny. Pozostałe filary to: podmioty wchodzące w skład Zespołu Interdyscyplinarnego i powoływanych przez niego grup roboczych, instytucje realizujące procedurę „Niebieskiej Karty”, instytucje wymiaru sprawiedliwości oraz inne instytucje

świadczące interdyscyplinarną pomoc. Wszystkie filary systemu są ze sobą związane, a gdy tego wymaga sytuacja, możliwe jest natychmiastowe podjęcie interdyscyplinarnych, zintegrowanych działań. W centrum systemu znajduje się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. Rozwiązanie to sprzyjać ma zwiększeniu prawdopodobieństwa objęcia jej programem ochrony i pomocy, gdy trafi do któregośkolwiek z filarów systemu przeciwdziałania przemocy. System ma zapewnić sprawną komunikację, interwencję, wszechstronną pomoc i wzajemne wspieranie się podmiotów w działaniach zmierzających do ochrony ofiary przemocy w rodzinie oraz udzielenia pomocy całej rodzinie uwikłanej w problem przemocy. Rozwojowi systemu służyć ma niniejszy Program, do realizatorów którego należeć będą m.in.: Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz grupy robocze, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Środowiskowe Centrum Pomocy, Ośrodek Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym, Miejski Zarząd Oświaty, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej oraz organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości: Komenda Miejska Policji, Prokuratura Rejonowa Bielsko-Biała Północ, Prokuratura Rejonowa Bielsko-Biała Południe, Sąd Rejonowy, a w nim m.in. Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej, a także Beskidzka Izba Lekarska, Beskidzka Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych, organizacje pozarządowe, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe i inne podmioty, które zostaną wyłonione w trakcie realizacji Programu. Do Partnerów Programu należeć będą m.in.: administracja rządowa, agendy rządowe, media, ośrodki badania opinii społecznej, osoby fizyczne i prawne, wyższe uczelnie oraz instytucje i organizacje wymienione w grupie Partnerów realizacji zadań Programu.

VIII. Zasady finansowania Programu.

Realizacja zadań w każdym z obszarów określonych celami szczegółowymi Programu w przypadku jednostek miejskich uzależniona będzie od wielkości środków finansowych przewidzianych corocznie w budżecie miasta. Zadania programu zlecone organizacjom pozarządowym będą uwarunkowane wysokością środków finansowych przewidzianych co roku w budżecie miasta, samorządu województwa oraz Programów Osłonowych, a także kondycją finansową organizacji. Działania ujęte w Programie, należące do zadań administracji rządowej zleconych miastu na prawach powiatu realizowane będą w zależności od zapewnienia środków z budżetu państwa.

Część zadań, m.in. przedsięwzięcia związane z profilaktyką przemocy mogą uzyskać dofinansowanie ze środków własnych gminy przeznaczonych na realizację Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych uchwalanego corocznie przez Radę Miejską. Istnieje również możliwość pozyskania grantów z innych źródeł. Realizacja części zadań nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych, stanowiąc wkład własny indywidualnych osób lub wynikając z zadań statutowych uczestników Programu.

IX. Monitorowanie i ewaluacja Programu.

Realizacja wskazanych wyżej celów Programu będzie monitorowana w oparciu o wskaźniki określone w rozdziale X. przez analizę sprawozdań z realizacji uchwał Rady Miejskiej, przygotowywanych przez realizatorów z każdego półrocza roku kalendarzowego. Charakterystykę sytuacji wyjściowej zawierają powołane wyżej dwa raporty z lokalnych badań społecznych zrealizowanych w 2013 roku w zakresie zagrożenia problemem przemocy w rodzinie na terenie Bielska-Białej oraz efektywności działania lokalnego systemu przeciwdziałania problemom przemocy w rodzinie. Ponadto monitoring będzie odbywał się w oparciu o dostępne statystyki oraz badania społeczne, w szczególności zawierające ewaluację realizacji Programu.

Powołane wyżej cele, w związku z przedstawioną naturą problemu przemocy w rodzinie oraz określonymi powyżej uwarunkowaniami kulturowymi i społecznymi tego zjawiska, a także szansami i ograniczeniami prawnymi i organizacyjnymi systemu, mają charakter długofalowy, strategiczny, stąd wykraczają poza rok 2020. Dążenie w kierunku osiągnięcia wskazanych w Programie celów będzie się odbywało jednak w terminie określonym Programem, w oparciu o bieżącą analizę lokalnych potrzeb i zasobów.

Świadomość istnienia przemocy w rodzinie przy powszechnym pragnieniu, by świat widzieć jako miejsce panowania sprawiedliwości i porządku, w którym dom i rodzina jest ostoją bezpieczeństwa, powoduje poczucie frustracji. Badania dotyczące funkcjonowania psychologicznego ofiar wykazują charakterystyczny

zespół cech osób doświadczających przemocy. S.Nikodemska w „Świecie Problemów” zamieściła ich szczegółowy opis: „osoby doznające przez dłuższy czas przemocy fizycznej lub psychicznej charakteryzują się niską samoocena, ukształtowaniem biernych mechanizmów radzenia sobie z przemocą, dużą zależnością emocjonalną od swoich partnerów, nasilonym niepokojem i depresją, izolacją społeczną, mają poczucie winy za to co dzieje się w ich związku, są podporządkowane sprawcy, odczuwają w stosunku do niego ambiwalentne poczucie lojalności, często nadużywają alkoholu, środków przeciwbólowych, leków czy nawet narkotyków oraz zapadają na choroby związane z przebywaniem w długotrwałym stresie”.²¹

Kluczem do rozumienia pomagania ofiarom przemocy zdaje się być wobec powyższych informacji słowo „moc”. Jest ono częścią dwóch podstawowych pojęć: przemoc i pomoc. Przemoc rozumieć można jako takie działania, które, niezależnie od formy, upośledzają ostatecznie moc ofiary. Taki jest też cel przemocy, czyniącej z człowieka istotę bezwolną. Akt pomagania jest zatem działaniem zmierzającym do odbudowania konstruktywnej mocy osobistej i kompetencji ofiary przemocy. Takie intencje towarzyszyły w opracowaniu niniejszego Programu i będą przyświecać podejmowaniu interdyscyplinarnych, systemowych działań podczas jego realizacji.

---

²¹ S.Nikodemska: „W świetle badań empirycznych”. W: „Świat Problemów”, 10/2000 Warszawa. s.9

X. Harmonogram realizacji Programu.

Cel ogólny: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem

Cele szczegółowe	Zadania	Realizacja/Działania	Wskaźniki osiągnięcia celu	Realizatorzy i Partnerzy	Termin realizacji
<p>1. Rozwijanie społecznej wrażliwości i świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie</p>	<p>1. Organizowanie oraz współuczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach społecznych oraz przedsięwzięciach edukacji społecznej, uwrażliwiających i podnoszących świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy w rodzinie i przeciwdziałania mu, promujących wartości rodzinne, relacje oparte na konstruktywnych formach rozwiązywania konfliktów i metody wychowawcze wykluczające używanie przemocy.</p>	<p>-organizacja kampanii kierowanych do różnych grup adresatów (osób doświadczających, stosujących i świadków przemocy w rodzinie), -współuczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach i współpraca z innymi podmiotami w realizacji społecznych kampanii edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	<p>-liczba kampanii społecznych, -rodzaj i liczba materiałów informacyjnych upowszechnionych w ramach kampanii, -liczba audycji, spotów radiowych, artykułów prasowych,</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, OPPA, MZO, GKRPA, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> administracja rządowa i agendy rządowe, organizacje pozarządowe media, miejskie jednostki organizacyjne, inni</p>	<p>2014-2020</p>

	<p>2. Upowszechnianie informacji o naturze problemu przemocy w rodzinie, jej atrybutach, formach, czynnikach ryzyka, możliwościach ochrony i przeciwdziałania przemocy domowej oraz możliwościach uzyskania pomocy na terenie miasta oraz podmiotach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<p>-audycje, spoty radiowe, artykuły prasowe, -konferencje, spotkania -informatory, -popularyzacja działań podejmowanych w ramach realizacji Programu</p>	<p>-liczba audycji, spotów, artykułów, -liczba konferencji, spotkań, liczba uczestników, -liczba informatorów</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, IW, GKRPA, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> media, miejskie jednostki organizacyjne, inni</p>	<p>2014-2020</p>
	<p>3. Badanie postaw społecznych mieszkańców Bielska-Białej wobec zjawiska przemocy w rodzinie.</p>	<p>-realizacja badań opinii społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, -popularyzowanie wyników ww. badań</p>	<p>-liczba zrealizowanych badań, -liczba raportów, publikacji, informacji zamieszczonych na stronach internetowych</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> ośrodki badania opinii społecznej, media, inni</p>	<p>2014-2020</p>

<p>2. Rozwijanie profilaktyki przemocy w rodzinie adresowanej do różnych grup społecznych</p>	<p>1.Przegląd, ocena, dofinansowanie i promocja szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym przemocy w rodzinie, adresowanych do dzieci, młodzieży i rodziców.</p>	<p>-przegląd placówek i podmiotów realizujących programy profilaktyczne, -ocena i dofinansowanie realizowanych programów profilaktycznych, -prezentacja programów profilaktycznych przez realizatorów</p>	<p>-liczba podmiotów realizujących programy profilaktyczne, -liczba programów, -wykaz programów do realizacji,</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Miejski Zarząd Oświaty, szkoły, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, inni</p>	<p>2014-2020</p>
	<p>2. Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych i „grup problemowych” adresowanych do dzieci, młodzieży, nauczycieli i pracowników żłobków, placówek oświatowych oraz opiekuńczo-wychowawczych dotyczących umiejętności niezbędnych w prawidłowym rozwoju osobistym i społecznym, w szczególności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów, wychowania bez przemocy.</p>	<p>-prowadzenie programów profilaktyczno-edukacyjnych, psychoedukacyjnych, „grup problemowych” i warsztatów</p>	<p>-liczba programów i projektów</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, OPPA, placówki oświatowe, m.in. szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, żłobki, organizacje pozarządowe inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, osoby fizyczne i prawne inni</p>	<p>2014-2020</p>

	<p>3. Realizacja programów ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców.</p>	<p>-realizacja i współpraca przy realizacji programów profilaktycznych (m.in. psychoedukacyjnych, wspierających, treningów psychologicznych), -szkolenie i wspieranie rodzin zastępczych, szczególnie tych, w których umieszczono dzieci – ofiary przemocy w rodzinie</p>	<p>liczba podmiotów realizujących programy profilaktyczne, -liczba programów,</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Wydział Polityki Społecznej UM, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, OPPA, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe, inni <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, osoby fizyczne i prawne, inni</p>	<p>2014-2020</p>
	<p>4. Wczesne rozpoznawanie i reagowanie na sytuacje zagrożenia przemocą w rodzinie.</p>	<p>-identyfikowanie przypadków zagrożenia przemocą w rodzinie, -po ujawnieniu przemocy: postępowanie interwencyjne według procedur ustalonych dla poszczególnych podmiotów i grup zawodowych, -dokumentowanie i przekazywanie informacji o ujawnionych przypadkach przemocy właściwym instytucjom</p>	<p>-liczba i rodzaj placówek, w których wdrożono procedury, -liczba zgłoszonych przypadków przemocy domowej, w tym liczba przypadków, w których zastosowano procedury,</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, OPPA, BIL, BOIPiP, MZO, GKRPA, placówki służby zdrowia, oświaty, organizacje pozarządowe, inni <i>Partnerzy:</i> policja, organizacje pozarządowe, inni</p>	<p>2014-2020</p>

<p>3. Zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie</p>	<p>1. Organizowanie specjalistycznych szkoleń i konferencji dla pracowników służb, instytucji i organizacji w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o charakterze interdyscyplinarnym oraz dla poszczególnych grup zawodowych, m.in. dla pracowników pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia, instytucji wymiaru sprawiedliwości, kuratorów sądowych.</p>	<p>-szkolenie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych, -szkolenie grup zawodowych przeprowadzających interwencje, -szkolenie grup zawodowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej z różnych perspektyw (m.in. psychoterapia, pomoc prawna, interwencja kryzysowa) -organizowanie spotkań, seminariów, konferencji służących rozwojowi współpracy i wymianie doświadczeń w ramach budowania systemu,</p>	<p>-liczba szkoleń, spotkań, seminariów, konferencji</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, OPPA, MZO, Sąd Rejonowy, GKRPA, Prokuratury Rejonowe, inni <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, IW, MZO, Policja, Sąd, Prokuratura, inni</p>	<p>2014-2020</p>
--	---	--	--	---	------------------

	2. Superwizowanie pracy realizatorów zadań systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	-superwizja w placówkach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, -współpraca z innymi podmiotami systemu w sprawie superwizji	-liczba podmiotów, w których prowadzono superwizję,	<i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, OPPA, MZO, GKRPA, inni <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, miejskie jednostki organizacyjne, wyższe uczelnie, inni	2014-2020
4. Zwiększanie dostępności i efektywności pomocy niesionej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zależności od ich sytuacji i potrzeb poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia socjalnego, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, interwencji kryzysowej i psychoterapii	1. Przeprowadzenie diagnozy potrzeb oraz oceny istniejących zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta wraz z ewaluacją systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	-diagnoza zasobów, -ocena i sporządzenie planu uzupełnienia zasobów	-liczba osób i podmiotów uczestniczących w diagnozowaniu potrzeb,	<i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, MZO, GKRPA, organizacje pozarządowe, BIL, BOiPiP, szkoły, przedszkola, żłobki, placówki służby zdrowia i oświaty, inni <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, miejskie jednostki organizacyjne, wyższe uczelnie	2014-2020

	<p>2.Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie pozostającym w środowisku zamieszkania</p>	<p>-podejmowanie procedury „Niebieska Karta”, -interwencja kryzysowa, w tym z wykorzystaniem procedury „Niebieska Karta”, praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne, pedagogiczne, prawne, socjalne, -prowadzenie działań interwencyjnych, informacyjnych i doradczych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym prowadzenie Telefonu Zaufania „Niebieska Linia”, - realizacja programów interwencyjnych oraz terapeutycznych dla osób z doświadczeniem przemocy, również przemocy w rodzinie, adresowanych do dorosłych i dzieci, - realizacja programów motywujących do rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie,</p>	<p>-rodzaj i liczba udzielonych porad, -liczba podjętych interwencji kryzysowych, -liczba uruchomionych i zakończonych procedur „Niebieskiej Karty”, -liczba, rodzaj realizowanych programów,</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, MZO, GKRPA, szkoły, przedszkola, żłobki, organizacje pozarządowe policja, placówki służby zdrowia i oświaty, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, miejskie jednostki organizacyjne, BIL, BOIPiP, inni</p>	<p>2014-2020</p>
--	--	---	--	--	------------------

	<p>3. Udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie zmuszonym do opuszczenia miejsca zamieszkania</p>	<p>-udzielenie bezpiecznego schronienia ofiarom przemocy oraz dzieciom z rodzin z problemem przemocy domowej, -zapewnienie stacjonarnej pomocy specjalistycznej,</p>	<p>-liczba osób, którym udzielono schronienia ze względu na przemoc w rodzinie, -liczba osobodni pobytu ofiar przemocy w hostelu POIK, -liczba dzieci krzywdzonych skierowanych do opieki zastępczej, -liczba i rodzaj pomocy specjalistycznej udzielonej ofiarom przebywającym w hostelu, -liczba rodzin, w których skutecznie rozwiązano problem przemocy</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, organizacje pozarządowe, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, miejskie jednostki organizacyjne, inni</p>	<p>2014-2020</p>
--	--	--	---	--	------------------

	<p>4.Dalsze wdrażanie standardów oraz procedur postępowania wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie, m.in. procedury „Niebieska Karta” dla pracowników służby zdrowia i oświaty</p>	<p>-zorganizowanie spotkań w celu ustalenia dotychczasowych i przygotowania nowych rozwiązań, w szczególności zaangażowanie do tworzenia procedur placówek służby zdrowia i oświaty, -zbieranie okresowych informacji dotyczących realizacji Programu od realizatorów i partnerów, -przygotowanie wystąpień w sprawie procedur,</p>	<p>-liczba i rodzaj podmiotów stosujących ujednolicone procedury udzielanej pomocy ofiarom, świadkom i sprawcom przemocy ze szczególnym uwzględnieniem procedury „Niebieskie Karty”, -liczba interwencji w przypadku ujawnienia przemocy, w tym przypadków, w których zastosowano procedury, z uwzględnieniem „Niebieskiej Karty”, -liczba innych podejmowanych działań (spotkania - liczba uczestników, konferencje, publikacje)</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, MZO, GKRPA, organizacje pozarządowe, BIL, BOiPiP, policja, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe miejskie jednostki organizacyjne, inne podmioty, inni</p>	<p>2014-2020</p>
--	--	---	---	--	------------------

	<p>5. Uzupelnianie zasobow systemu przeciwdzialania przemocy w rodzinie oraz inspirowanie, wspieranie i promowanie nowych rozwiazan, procedur i instrumentow pracy systemu sluzacych sprawnemu, efektywnemu przeciwdzialaniu przemocy w warunkach lokalnych.</p>	<p>-dofinansowanie dzialalnosci, a takze zakup materialow i wyposazenia dla jednostek dzialajacych na rzecz przeciwdzialania przemocy w rodzinie, -uzupelnianie zasobow systemu w odniesieniu do wylanjajacych sie potrzeb w wyniku prowadzenia badan i realizowania zadan programu</p>	<p>-liczba dofinansowanych podmiotow i przedsiwziec, -liczba nowych podmiotow i przedsiwziec uruchomionych w związku z ujawnionymi potrzebami</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, MZO, ZGM, organizacje pozarządowe, BIL, BOIPiP, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, policja, organizacje pozarządowe, GKRPA, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe miejskie jednostki organizacyjne, inni</p>	<p>2014-2020</p>
--	--	---	---	---	------------------

<p>5. Rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służącego zwiększeniu skuteczności i dostępności pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie: ochronie ofiar przemocy w rodzinie oraz oddziaływaniom interwencyjnym i korekcyjnym kierowanym do sprawców przemocy domowej</p>	<p>1. Weryfikacja dotychczasowej współpracy podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, uwzględniająca kompetencje i zadania podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta.</p>	<p>-analiza i weryfikacja dotychczasowej współpracy, w szczególności podczas posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych -ewaluacja systemu</p>	<p>-liczba zorganizowanych posiedzeń i spotkań, -liczba sporządzonych wystąpień, -liczba raportów zawierających ewaluację systemu</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> policja, prokuratura, sąd, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, MZO, organizacje pozarządowe, BIL, BOIPiP, placówki oświatowe, GKRPA, placówki służby zdrowia, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej SR, inni</p>	<p>2014-2020</p>
---	---	---	---	---	------------------

	<p>2. Aktualizacja dotychczasowych i wypracowanie nowych procedur współpracy służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie</p>	<p>-zorganizowanie spotkań, przygotowanie wystąpień w sprawie procedur, -zaangażowanie do tworzenia i realizacji procedur w szczególności placówek służby zdrowia i oświaty</p>	<p>-liczba podmiotów stosujących wypracowane, ujednolicone procedury udzielanej pomocy ofiarom, świadkom i sprawcom przemocy ze szczególnym uwzględnieniem procedury „Niebieskie Karty”, -liczba interwencji w przypadku przemocy w rodzinie, w tym przypadków, w których zastosowano ustalone procedury, ze szczególnym uwzględnieniem „Niebieskiej Karty”</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, MZO, BIL, BOIPiP, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, GKRPA, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego, Prokuratury Rejonowe, Sąd Rejonowy, Policja, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe miejskie jednostki organizacyjne, inni</p>	<p>2014-2020</p>
--	--	---	---	---	------------------

	<p>3.Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji i szkoleń interdyscyplinarnych dla podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	<p>-szkolenie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych -organizowanie spotkań, seminariów, konferencji służących rozwojowi współpracy i wymianie doświadczeń w ramach budowania systemu,</p>	<p>-liczba szkoleń, spotkań, seminariów, konferencji -liczba uczestników szkoleń w podziale na grupy zawodowe</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, MZO, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, GKRPA, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego, Prokuratury Rejonowe, Sąd Rejonowy, Policja, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, miejskie jednostki organizacyjne, inni</p>	<p>2014-2020</p>
--	--	---	---	---	------------------

	<p>4. Aktualizacja i udostępnienie zainteresowanym służbom, instytucjom, organizacjom oraz mieszkańcom miasta informacji o zjawisku przemocy w rodzinie i zasobach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także monitorowanie realizacji Programu</p>	<p>-audycje, artykuły prasowe, -konferencje, spotkania -informatory, -popularyzacja działań podejmowanych w ramach realizacji Programu</p>	<p>-liczba audycji, artykułów, -liczba konferencji, spotkań, liczba uczestników, -liczba informatorów</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, POIK, ZPOW, ŚCP, MZO, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, GKRPA, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego, Prokuratury Rejonowe, Sąd Rejonowy, Policja, inni</p> <p><i>Partnerzy:</i> media, miejskie jednostki organizacyjne, inni</p>	<p>2014-2020</p>
--	--	--	---	--	------------------